Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 129

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 18 ՅՈՒՆԻՍ

24 ՇԱԲԱՆ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Ծանուցման տողը մէկ անգամին համար 3 ղրուշ. երկու անգամի համար 2 ղրուշ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكیان خانده {ارهولك}

غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	[illegible]	ղրուշ 200
»	»	Վեցամսեայ	»	 100
»	»	Եռամսեայ	»	 50
»	»	Ամսական	»	 25
»	»	Հատը	»	 1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	 240
»	»	Վեցամսեայ	»	 120
»	»	Եռամսեայ	»	 60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	ֆրանք	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս ղրկուած լրագրոց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԿԱՆԱՆՑ

Երեսփոխանաց ժողովոյ յունիս 10ի նստին մէջ, Պ. Կլատստոնի Ընտրական Ծրագրոյն վիճաբանութեան պահուն, Պ. ՈՒՏՕԼ Երեսփոխանը խօսք առնելով, ներկայեց սա գրաւոր առաջարկ.

« Կ'առաջարկեմ ներկայ Ծրագրոյն մէջ աւելցնել սա իմաստով նոր յօդուած մը.

« [illegible] ընտրողութեան իրաւունք. —Ներկայ Ծրագրոյն մէջ, ուր որ խորհրդարանական ընտրութեանց առթիւ քուէարկելու իրաւունքն յիշուած է, արական սեռին պատկանող բառերն իգական սեռին ալ կը վերաբերին անխտիր:»

Պաշտպանելով զայս առաջարկ, Պ. Ուտօլ ըսաւ թէ, Կառավարութիւնք պէտք էր որ այսպիսի առաջարկ մը պիտի ներկայացնէր, և պարտ'ը ըստ այնմ պատրաստել իւր Ընտրական Ծրագիր: Անցեալ նստաշրջանի միջոցը, 110 Նախարարական Երեսփոխանք յիշատակագրով մը յայտնեցին թէ գոհացուցիչ պիտի չնկատեն Ընտրական Ծրագիր մը որ ընտանեաց տէր եղող արանց պէս ընտանեաց տէր կանանց եւս իրաւունքը չի հաստատէ: Այդ իմաստով օրէնք մը յանձնած արդարեւ փոքր մեծամասնութեամբ մը մերժուեցաւ Երեսփոխանաց ժողովէն. բայց քանի՞ քուէով. —միայն 16 քուէի մեծամասնութեամբ, մինչ անկէ առաջ 116 քուէի մեծամասնութեամբ մերժուած էր: Ազատական ընկերակցութեանց Լիտսի համագումար ժողովը, որ այժմեան Ընտրական Ծրագրոյն պէտքն յայտնած էր, ջատագոված էր նաեւ կանանց իրաւունքը: Շատ ժամանակէ ի վեր չէ որ խնդիրը կը գտնուի հասարակութեան առջեւ: 17 տարի առաջ, Պ. Ճօն Ստուարդ Միլ առաջին անգամ լինելով կանանց ընտրողական իրաւունքը բացատրեց ժողովոյն, վերջին Ընտրական Ծրագրոյն վիճաբանութեան պահուն: Անկէ ի վեր հանրային կարծեաց մէջ մեծ յառաջդիմութիւն տեսնուեցաւ այդ ուղղութեամբ: Գիւղացւոց, արհեստաւորաց և նմանօրինակ դասուց ընտրական իրաւունք տալու համար այժմ գործածուած փաստերուն ամէնքն ալ կը պատշաճին կանանց դասին: Նախարարութիւն ըսաւ թէ իւր Ծրագրի նպատակն է ընտրող ընել ընտանեաց տէր ամէն անձ: Բայց կանայք եւս Նախարարութեան պահանջած [illegible] կարող քաղաքացիներ և ընտանեաց տէրեր են: Պ. Կլատստոն ալ այս նպատակաւ կարծիք յայտնած էր 1867ին, ըսելով թէ ապացոյցներ մէջ բերելու պարտականութիւնը կ'իյնայ նոցա վրայ որք հակառակ են կանանց ընտրողական իրաւանց, քան նոցա վրայ որք կ'ընդունին այդ իրաւունքը: Բայց քննենք այն փաստեր որք կը յիշուին հակառակ կողմէն:

« Կ'ըսուի թէ կանայք ընտանեկան շրջանակի մէջ պարտին պահուիլ. թէ շատ զբաղած են, և չեն կրնար պատշաճ կերպով ուշադրութիւն ընել հանրային գործոց վրայ: Մեր Ընդհանուր Դատախազն ալ անցեալ տարի առարկեց թէ կանայք չեն կրնար զինուոր լինել, և ի հարկին ծառայել իրենց հայրենեաց պաշտպանութեան: Բայց կան դէպքեր ուր կանայք զինուորութիւն ըրած են նոյն իսկ պատերազմի դաշտին վրայ: Ո՞վ չի յիշեր զՊոատիսէ և զԺաննա տ'Արքը (*): Բայց Կառավարութիւնը չի կրնար' իւր Ընտրական Ծրագրոյ մէջ' զինուորական ծառայութեան պահանջած ֆիզիքական կարողութիւնը պայման դնել ընտրողութեան: Եթէ այդպիսի պայման մը դրուէր, ժողովոյս անդամներէն շատեր ընտրական իրաւունքէ կը զրկուէին: Նոյն իսկ զինուորներն ընտրող չեն [illegible]: Կ'ըսեն ալ, որ պատերազմի չերթար, ընտրող է: Բայց կանայք, արանց հետ հաւասարապէս, կը մասնակցին պատերազմին ծախուց: Նաեւ թանկագին ծառայութիւն կը մատուցանեն խնամելով հիւանդներն ու վիրաւորներն: Արդարեւ, կանանց առաջին պաշտօնն է ընտանեկան կեանքի հոգածութիւն ու [illegible]: Բայց չչափազանցենք: Կանանց այնչափ ցոյց տուած է թէ ամուսնութիւնն իրենց միակ կոչումն, ապրելու միակ եղանակն է. ու [illegible] եղած է տալ այնպիսի կրթութիւն մը որ երբ իրենց սեռի անդամոց մի մեծ մասին պէտք' պարտաւորին մնալ կենաց լուծն' առանց այր ընկերի մը օժանդակութեան, յանձնուած խեղճ չմնան: Բայց այս խիստ վարդապետութիւն, որ մեր ընկերային ծանրագոյն դժուարութեանց պատճառ եղած էր, փոքր ինչ լքուած է այժմ, ինչպէս [illegible] անկախաբար ապրուստ մը հայթայթել կրցող կանանց վիճակներէն: 1871ի վիճակագիրը կը ցուցնէր թէ, միայն Անգլիոյ մէջ, իբր 3 միլիոն չկարգուած օրիորդք կամ այրի կանայք իրենց ձեռամբ կը վաստկին իրենց ապրուստ և կը կառավարեն իրենց գործեր, և իբր 800,000 կանայք եւս, թէեւ այր ունին, աշխարհային գործովք զբաղելով դրամ կը շահին: 1881ի վիճակագիրը ամբողջական չէ, բայց տեղեկութեամբ կը տեղեկանանք անկէ թէ յաւելուած են այն գործոց տեսակներ, յորս կանայք անկախ ապրուստ մը կը հայթայթեն: Վարժուհեաց թիւը, 10 տարւոյ մէջ, 94,000էն 125,000ի ելած է. նորաձեւութիւններ վաճառող և հագուստ կարող կանանց թիւն 290,000էն 357,000ի, ևայլն: Չմոռնանք թէ այսպէս անկախ ապրուստ վաստկող կանայք [illegible] միջոց մը կ'ընեն: Այս կարգի կանայք օրինապահ և հանդարտ հպատակներ են, բայց անուն չունին մեր Սահմանադրութեան մէջ. չեն մասնակցիր շինութեան այն օրինաց որոց յօժարակամ կը հնազանդին:

«Կանայք(*) մեծ ծառայութիւն մատուցին դաստիարակութեան գործին, և մասնաւոր մեր համալսարանաց կարգ մը բարձրագոյն վկայականները առին նոյնս: Բազմաթիւ կանայք զբաղեալ են գրականութեամբ, որոց գրութիւնք ցոյց կուտան իրենց ծանօթութիւն աշխարհի, և շատ կանայք ամէն օր կը նպաստեն քաղաքական խնդրոց վրայ եւ արանց յառաջդիմութեան տալու: Խորհրդարանիս անդամոց [illegible] աղքատ գործաւորաց ընկերային վիճակին, և յատկապէս անոնց բնակարանի խնդիրը: Բարեգործ ծերունին Լորտ Շաֆթըզպըրի ըսաւ թէ այս աղքատ գործաւորաց վիճակին [illegible] այժմ, և յիշեց թէ այս բարեկարգութիւնք յառաջ պիտի չի գար առանց իմաստուն օժանդակութեան այն մարդասէր անձանց որք այս գործին կ'ողղուէին: Օրիորդ Օքթավիա Հիլի անուան պարզ յիշատակութիւնը կը բաւէ: Շատեր ի մէնջ գիտեն թէ ինչպէս նա' աղքատաց վիճակը բարւոքելու համար' յաջողեցաւ շատ բարեխնամ և ազնուական տիկնաց աջակցութիւնը ձեռք բերել: Մեր հիւանդանոցաց և մեր բանտից մէջ կանանց ի գործ դրած խնամատարութիւնն եւս անմոռանալի է: Օրիորդ Ֆլորէնս Նայդինկէլ, (որ Ղրիմու պատերազմին մէջ' ջանիւք անձնուիրութեամբ և մեծ յաջողութեամբ խնամեց անգլիացի վիրաւորներն ու հիւանդներն,) անշուշտ մատոյց ծառայութիւններ որք իբրեւ կարող քաղաքացի նկատուելու իրաւունքը կուտան իրեն: Մեր բանտարկեալներն [illegible] բերելու, և անոնց մէջ կարգապահութեան հսկելու բարեկարգիչ գործին հետ ալ օրիորդ Մարի Քարբենդըրի անունը կապակցեալ է: Չմոռնանք [illegible] համար կանանց ջանքերն եւս, և օրիորդ [illegible], որ [illegible] մէջ այդ չար սովորութիւնն [illegible] նեղացնելու յաջողած է յաջողութեամբ:(*) Այս ամէն բարեկարգութիւնք անհնար կը լինէին եթէ անտարբեր մնար այն դասակարգ թէ կանայք [illegible] չեն: Կին քուէարկուաց խումբ մը [illegible] այժմեան [illegible], առանց որ եմ թէ քաղաքական կեանքն պիտի բարձրանայ և ազնուանայ:

«Կ'առարկուի թէ կանայք չեն ուզեր ընտրող լինել, և հակառակ են այս պատւոյն: Բայց որչափ կանայք կան որք իրենց անհրաժեշտ եղող օրինաց գոյութեան վրայ իսկ գաղափար չունին, մինչեւ որ անձնապէս նոյն օրինաց կիրառութիւնը տեսնելով, չզգան զայն: Որչափ երիտասարդ կանայք [illegible] թէ օրինական պաշտպաններ կան յորս իրենց սիրտ պաշտպանութիւնն իրենց ձեռքէն կրնայ առնուիլ: Երբ ընդհանուր կանանց ուշադրութիւնն հրաւիրուի ընտրական խնդրոյն վրայ, անշուշտ իրենց աչքը կը բանան, և հակառակութեան գաղափարէն ետ կը կենան: Սըր Ջ. Տիլք անգամ մը յիշեց թէ երկրագործք և գիւղացի աղքատ ժողովուրդն որչափ կը վնասուին Երեսփոխանաց ընտրութեան մէջ ձայն չունենալով: Հասարակաց հոգերն, որոց իրաւունք կրնային ունենալ, կը կորսուին իրենցմէ, և կրթական և ուրիշ բարեգործական նպատակ, որոց այս զրկուածք պէտք ունին, ուրիշ անտերաւ կը յապաղին: Բայց ճիշդ այս դիտողութիւն մ'ալ ես ի դէմս կանանց կ'ընեմ: Կանայք ձայն չունին, և այդ տեսակ զրկողութիւններ անոնց եւս կը լինին: Կրթական պաշտօններ, որոց մանչ և աղջիկ զաւակներ հաւասար իրաւունք ունին, առաւելապէս մանչերուն կը տրուին, [illegible] խորհրդարանին մէջ: Ի Քաղաքապետին 1867ին, Պ. Ճ. Ս. Միլ կ'ըսէր թէ [illegible] հաւասար իրաւունք ունէին, բայց մինչ 1,100 մանչեր [illegible] կ'առնէին, անոնց հետ միայն 28 աղջիկներ կը մասնակցէին կրթութեան բարեաց: [illegible] թէ անկէ ի վեր [illegible] է: Գործարանաց վերաբերեալ օրինաց մէջ ալ, [illegible], [illegible] օրէնքներ' [illegible] մ'է, յաւէտ կանայք պէտք է ձայն ունենան:

«Թէ կանայք ինչպէս պիտի գործածեն ընտրական իրաւունքն եթէ ստանան, այդ հարցը շատ պէտք չէ զբաղեցնէ զմեզ: Կանայք արդէն օրինօք ընտրելի են թաղային մասնախմբոյ (Լոնտոնի [illegible],) և աղքատաց տեսչութեան: Իրօք ալ, վերջերս տեղ մը ի Լինքօլնշայր, թաղի մը աղքատաց տեսուչ կարգեցաւ, և Տէյլին Կոմսութեան մէջ, եկեղեցւոյ մը գանձապետ ընտրեցաւ: Ես ինքս ընտրեալ մ'եղած եմ քաղաքային դպրոցական խորհրդոյ մը, և քաղաքապետական խորհրդոյ մը, (երկու մարմիններ որոց անդամ ընտրելու իրաւունք ունին կանայք,) և տեսած եմ թէ տարբերութիւն չի կար այր քուէարկուաց և կին քուէարկուաց ընտրողական իրաւունքն ի գործ դնելու եղանակին մէջ: Կին ընտրողք նոյն հայեացքն և նոյն նախապաշարումներն ունէին, ինչ որ ունէին իրենց դասուն պատկանող այր ընտրողք: Ներքին գործոց նախարարը վերջերս ներկայեց Լոնտոնի համար Քաղաքապետական Խորհրդոյ մը կազմութեան ծրագիր: Այդ խորհրդոյ մէջ պիտի բազմին ներկայացուցիչք չորս միլիոն ժողովրդի, որ ինքնին ազգ մ'ըսել է, և ընտանեաց գլուխ եղող կանայք արանց հետ հաւասարապէս պիտի մասնակցին այս Խորհրդոյ ընտրութեանց: Կը թուի թէ կանայք պիտի կրնան իբրեւ անդամ բազմիլ Լոնտոնի Քաղաքապետական Խորհրդոյ մէջ. ըսել է թէ օր մը մեր Լորտ Մէյըրը (Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետը), կին մը պիտի լինի: Չմոռնանք թէ նոր օրէնսդրութիւնք կը միտին ընդարձակել այդ քաղաքային մարմնոց իրաւասութեան սահմանը: 1870ի Կրթական Օրէնքը կանանց իրաւունք տուաւ դպրոցական կամ ուսումնական խորհրդոց ոչ միայն ընտրող լինելու, այլ և իբրեւ անդամ անոնց մասնակցելու: Բայց ասոր, եթէ կանայք մեր հակառակորդաց նկարագրածին չափ թեթեւամիտ և անկարող հակեր լինին, ինչպէս կրնան յաջող կերպիւ վարել «Քաղաքին Աղքատաց Վարչութեան» անդամակցութիւնն, աղքատաց համար մէկ մի թաղի բնակչաց պարտաւորիչ կերպիւ վճարած տուրքերէն գոյացեալ գումարներն խնամատարութեամբ գործածելով բաշխելու պաշտօնն, որ կարի դժուար և վտանգաւոր խնդիր մ'է: Կանայք այս պաշտօնն այնչափ գոհացուցիչ կերպիւ կը կատարեն, որ ո՛չ միայն թաղեցիք ի բարձրագոյն կ'ընտրեն զանոնք, այլ երբեմն նոյն իսկ Կառավարութիւնն, իւր պատասխանատուութեան ներքեւ, կ'անուանէ յաջող կիներ գործակցելու «Աղքատաց Վարչութեան» ընտրեալ պաշտօնէից»:

Պ. Ուտօլ աւելի հերքեց այն փաստ թէ կանայք թէեւ [illegible] մասնակցին, բայց չեն կրնար խորհրդարանական ընտրութեանց մասնակցիլ, որ բոլորովին տարբեր բան մ'է: Բայց Միացեալ Նահանգաց քանի մը կողմերը կանայք ունին և ի գործ կը դնեն խորհրդարանական ընտրողութեան իրաւունքը: Թէեւ վկայութիւնք տարբեր են այս մասին, բայց ինչպէս [illegible], ինք համոզուած է թէ կանանց ընտրողութիւնն յայտ գոհացուցիչ արդիւնք տուած է ի Միացեալ Նահանգս: 1874ին մեր մէջ գաղտնի քուէարկութեան դրութիւնը մտած լինելով, կանանց ընտրողութեան դէմ գործածուած փաստերէն մին վերացած է. որովհետեւ ընտրական սովորոյթներն, որոց չէր ուզուեր կիները մասնակից լինել, հնացած են անկէ ի վեր: Հերքելու համար այն փաստ թէ կանայք իրենք չեն փափաքիր ունենալ ընտրական իրաւունք, Պ. Ուտօլ յիշեց կանանց կողմէ Ներկայացուած յայտ աղերսագրերն [illegible]: «Թէեւ յայտ կը [illegible] մանաւանդ [illegible], և թէեւ յայտ կը գտնեմ [illegible], բայց կը տեսնեմ թէ [illegible] կանանց իրաւանց [illegible] ընդհանուր է և [illegible]. Բազմաթիւ քաղաքային մարմիններ և ուրիշ [illegible] մարմիններ և Ազատական ընկերակցութիւններ այն մասին որոշումներ տուած են: Բոլորի մը թէ՛ պահպանողական և թէ՛ ազատական կուսակցութեանց անդամներ երբեք գիշեր յիշատակագրի մը ստորագրութեամբ յայտնեցին [illegible], որ իրենց ներկայացուցիչն է, խնդրելով որ իմ առաջարկս պաշտպանէ: Ըսելով թէ նոքա որոց դատը կը պաշտպանեմ' մեր իսկ միայն ազգականներն են, մեր մայրերն ու քոյրերն են, առանց յիշելու մեր հօրաքոյրներն ու մօրաքոյրներն: Կ'առարկուի թէ կանայք այնչափ ենթակայ են կղերական ազդեցութեան, որ քուէարկութեան պատասխանատուութիւնն անհնար է վստահիլ անոնց: Բայց եթէ կայ տեղ մը ուր կանայք ամէնէն աւելի ենթակայ կրնան համարուիլ կղերական ազդեցութեանց, անշուշտ Կաթոլիկաց վանքերու մէջ պէտք է լինի: Արդ, ես անձամբ քննած եմ կաթոլիկ մայրապետաց միաբանութիւններն, և տեսած եմ թէ որչափ ազատ և անկախ են աշխարհական կղերին իշխանութենէն և ազդեցութենէն: Այս մայրապետք կարեւոր պաշտօններ կ'առնեն. ինչպէս' դպրոցաց անօրէնութիւն, արհեստական դպրոցաց տեսչութիւն, [illegible]: Անոնց [illegible] հանրապետական վարչութիւն մը, և թող չեն տար ընաւ որ կղերը, կամ նոյն իսկ եպիսկոպոսութիւն [illegible] որ խառնուին իրենց հանրային կամ անհատական պաշտօնից [illegible] որոց համար պատասխանատու են մայրապետները:»

Պ. Ուտօլ աս պէս վերջացուց.

«[illegible] չեն [illegible] թէ ինչպէս պիտի գործածուի քուէ մը, զոր իրենց տալ կ'ուզէն իբրեւ արդարութեան գործ: Նոքա կը նայէին միայն թէ, ընտրողութեան իրաւունքն արդար է, և արդեօք [illegible] կը նպաստէ՞: Ո՛վ կրնայ պատասխանատու լինել թէ հազարաւոր [illegible], որոց այս անգամ քուէարկութեան իրաւունք պիտի տանք, լաւ պիտի գործածեն իրենց քուէն: Ես ինքս ալ [illegible] չեմ թէ [illegible] գոհացուցիչ կերպիւ պիտի գործածէ զայն: Կանանց իրաւունքը պաշտպանողք համոզուած են իրենց դատին արդարութեան, և գիտեն թէ կրթութեան և քաղաքական ծանօթութեանց [illegible], նոքա որք ընտրողութեան իրաւունք կը ստանան' իմաստուն աջակցութիւն մը պիտի նուիրեն երկրին բարեկարգութեան միտող ձեռնարկութեանց: Ես կը պաշտպանեմ այնպիսեաց դասուն որք մեր երկրի կալուածատէրաց [illegible] մասն են. կը պաշտպանեմ կին վարձակալ —ագարակավարաց դասուն, որք 20,000 հոգի են. կը պաշտպանեմ կին գործարանատէրաց դասուն, որք գործ և խօսք գիտցող [illegible] մ'են, և քաղաքական իրաւունքէ զուրկ կը մնան, երբ իրենց խոնարհագոյն սպասաւորք այս անգամ ընտրողութեան իրաւունք կը ստանան: Նախարարութիւն, իւր Ծրագիրը ներկայացնելով, ժողովոյս հրաւէր կարդացած է վստահութիւն ունենալ հասարակ ժողովրդեան վրայ: Ես ալ ժողովոյս հրաւէր կը կարդամ' կանանց վրայ վստահութիւն ունենալու: Նախարարութիւն 1871ին [illegible] այն մտքով որ կարենար օրինաց մէջ այնպիսի իմաստով փոփոխութիւն մը մտցնել, որ կանանց բարեկեցութիւնն ապահովի: Այդպիսի առիթ մը հիմա մեր առջեւ է: Ժողովոյս ցոյց տալ թէ իմ առաջարկս արդար և պատշաճ է, և Սըր Ջորջ Տիլքի խօսքին համեմատ, ամէն ժամանակ խոհեմութիւն է արդարութեան հետեւիլ:»

Պ. Ուտօլ, մերթ ընդ մերթ ընդ մերթ ծափահարութեամբք ընդհատուած այս բանախօսութիւնը վերջացնելով, իւր առաջարկի ձեռագիրն նախագահին [illegible], ժողովոյն [illegible] պարագաներն ու պայմանները [illegible]:

Առաջիկայ թուով մ'ալ կը թարգմանենք Պ. Կլատստոնի պատասխանը:

ԴԵՍՊ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ինչպէս երկուշաբթի [illegible] թուով [illegible] լրագրոյ պաշտօնականն կ'երեւէր, և ինչպէս մեր Բերայի պաշտօնակիցք կը ծանուցանեն, Անգլիա և Ֆրանսա համաձայնած են, և Դեսպանախորհուրդ պիտի գումարի: Համաձայնութեան հիմերը մեր երկուշաբթի թուով ցուցուած էին: Անգլիա [illegible] մէկ Տէր [illegible] հետ: Եգիպտական արժեթղթոց գիներն երէկ ինկան, չգիտցուիր ինչ պատճառաւ. բայց եգիպտական արժեթղթոց օգուտ չէն ապահովեր Դեսպանախորհրդին: Այսօր կամ վաղը Անգլ. Նախարարութիւն յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Խորհրդարանին մէջ, բայց իրենց [illegible] թէ Միջերկրեան [illegible] պատասխանատու պիտի լինի, և [illegible] խորհրդական մը պիտի անուանեն, որ է Փօրթսմըթ Միրզայէլ [illegible], որ [illegible] պիտի երթայ: Այս խնդրոյ վրայ աւելի գրել այժմ պատշաճ չհամարուիր:

ՊԵԼՃԻՔԱ

Կաթոլիկ և պահպանողական կուսակցութեան Ազատական կուսակցութեան վրայ տարած յաղթութիւնք [illegible] բանական մեծամասնութեամբ մը ծանուցինք արդէն: Պրուսէլի Երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ առաջ կային 76 Ազատականք և 59 Կղերականք. այժմ կան 89 Կղերականք և 53 Ազատականք: Ազատականք ամէնէն աւելի յաղթուեցան Պրուսէլի մէջ իսկ, ուր 16 աթոռ մէկ անգամէն կորուսին: Ազատականք գիտեն կը մխիթարեն ըսելով թէ ժողովուրդը քաղաքական քուէ մի չտուաւ, այլ [illegible]. որովհետեւ Ազատական կուսակցութեան որոշած տուրքերէն դժգոհ էր: Ազատականք բարձրաձայն կը յայտարարեն թէ չպիտի հանդուրժեն որ Կղերականք հիմնիւ ի վեր տապալեն Ազատականաց աշխարհահայեցողութիւնն, որոյ արդիւնքն եղած են' աշխարհային նախնական դաստիարակութեան բարեկարգում և դաստիարակութեան պարտաւորիչ հրատարակումն: Աշխարհի կաթոլիկ լրագիրք յոյժ գոհ են Պելճիոյ ընտրութեանց արդիւնքէն: Մօնիթէօր տը Ռոմ [illegible] Վատիկանի կարծիքը կը ներկայացնէ, կ'ըսէ թէ Պելճիոյ և Վատիկանի միջեւ յարաբերութեանց վերահաստատումը, դաստիարակութեան օրինաց վերաքննութիւնն և եկեղեցական իրաւանց հասարակ ժողովրդեան դասուց մէջ ընդարձակումն այս յաղթութեան արդիւնք պիտի լինին: Ժուռնալ տը Ռոմ կ'ըսէ թէ այն օր յորում Լէոն ԺԳ. Պապը նորէն նուիրակ մը կարգէ Պելճիոյ, որ Պապութեան ամէնէն հաւատարիմ երկիրն պիտի լինի: Օպսէրվաթօրէ Ռոմանօ կը յուսայ թէ ուրիշ երկիրներու Կաթոլիկներն Պելճիոյ Կաթոլիկաց օրինակին պիտի հետեւին: Տէպա լրագիրն Ազատականաց պարտութիւնը բացատրելով, կ'ըսէ թէ Ազատականք արդարեւ ժողովրդեան տուրքերն աւելցնել ստիպուելով կորուսին ժողովրդեան վստահութիւնը, բայց ինչո՞ւ համար տուրքերն աւելցուցին. —որովհետեւ իրենց քաղաքականութիւնք զիրենք բռնադատեց շատ և մեծ գործեր միանգամայն և շուտով կատարել: Հանրօգուտ մեծամեծ շինութեանց ձեռնարկեցաւ, նորագոյն դպրոցներ շինուեցան [illegible]: Բայց ասոր, դպրոցներն աշխարհականացնելու քաղաքականութիւնն Ազատականաց ծայրայեղութեան առնելով, խիղճերը վիրաւորեցին, և չափաւոր Ազատականները պարտաւորեցին իրենցմէ բաժնուելու' «Անկախ կուսակցութիւն» անուան ներքեւ, որ իրօք մի մասն է Կղերական կուսակցութեան: Արդեօք կարծեաց յեղաշրջում մը ի Պելճիքա տեսնուեցաւ երկրամասի ընտրութեանց առթիւ, [illegible], թէ աւելի առաջ երթալով' Ազատականաց իշխանութեան բոլոր հետքերը պիտի ջնջէ. —Դէպքերը միայն ցոյց պիտի տան զայս: Առ այժմ, գոնէ երկու տարւոյ համար, իշխանութիւնը Կղերական կուսակցութեան ձեռքը կ'անցնի Եւրոպիոյ ամէնէն կրթեալ և զարգացեալ մէկ երկրին մէջ:

ԹՈՆՔԻՆ

Զօրավար Միլլօ [illegible] գիրք մը հրատարակեց Թոնքինի վրայ: Կ'ըսէ թէ Չինացիք երկար ժամանակէ հետէ գիտէին Թոնքինի հանքային հարստութիւնն: Այս երկիր կը պարունակէ ճոխ ածխահանքեր, և ուրիշ հանքեր: Թոնքինի առուն և [illegible] գետաբերանաց մէջ ոսկի կը գտնուի: Անհամար Թոնքինցիք և Չինացիք կ'աշխատին արծաթի և պղնձի հանքերուն: Հանքոց շատը կը պատկանի Չինաց, որք ճարտարա-

---

(*). —Յովհաննա տ'Արք Փրանսացի դիւցազնուհին հանրածանօթ է: Պոատիսէ Քրիստոնէութեան առաջին դարուն մէջ Անգլիոյ մեծ մասին թագուհին էր, քաջութեամբ մարտնչեցաւ Հռովմայեցւոց դէմ, յաղթեց անոնց, յետոյ յաղթուեցաւ, և ինքզինք թունաւորեց թշնամեաց ձեռք չիյնալու համար:

(*) Անգլիական բնագրին [illegible] բառն իւր մէջ կը պարունակէ չկարգուած չափահաս աղջիկներն եւս, այսինքն ընդհանրապէս իգական սեռի անդամներն. ուստի այս ընդարձակ իմաստով պէտք է հասկցուի:

(*) Անգլիացի իգական սեռի այս անդամոց անուանք, [illegible] Պ. Ուտօլ, [illegible]:

բէն խոյս կուտան Թոնքինի կառավարութեան վճարելէ հանքայ տուրքը ։ Թայ-Նկիյէնի գաւառին մէջ չորս ոսկեհանք և հինգ արծաթի հանք կան ։ Պաքնիհի գաւառին մէջ՝ մէկ ոսկեհանք, Հօնկ-Հօայի գաւառին մէջ՝ յոյժ ճոխ երկու հանքեր կան ոսկւոյ, և երկու հանք՝ պղինձի ի Թույէն-Քուանկ չորս ոսկեհանք, երկու՝ արծաթի և մէկ՝ պղինձի։ Այս հանքաց բաժնետէրք են բառ մեծի մասին Չինացի վաճառականք, որք ճոխ շահաբաժիններ կը ստանան ։ Այսպէս, կը հաստատուի թէ Թոնքինի հանքային հարստութիւնը լոկ ենթադրութիւն մը չէ, և թէ Ֆրանսա յոյժ հարուստ երկիր մը տիրած է։

ՄԱՐՈՔ

Մատրիտի լրագիրք ոմանք կը գրեն թէ Մարոքի Ֆրանսական դեսպան Պ. Օրտէկա, Բըրրաբըրդըլ զրահաւորով Թանժէր հասնելուն՝ դիւանագիտական մարմնոյ տարեգրութեանց մէջ նմանը չտեսնուած փայլուն ընդունելութիւն մը գտած է, և այսպէս Ֆրանսական դիւանագիտութիւնն ի Մարոք՝ մի նոր յաղթութիւն վաստկած է, մինչ սպանիական դիւանագիտութիւնը նոյն համեմատութեամբ անկքայած է ։ «Չի կրնար ժխտուիլ թէ, կ՚ըսէ Բըէնօ Մօթէօ, Մարոքի սուլթանն և իւր հպատակք այսօր կը վախնան Ֆրանսայէն և կը յարգեն զնա, մինչ Սպանիա մեծ յարգ չի վայելեր ։» Ուրիշ սպանիական թերթեր Ճէզայիրէն և Մարոքէն հեռագրեր կ՚առնուն, ծանուցանող թէ, Ֆրանսական հերքմանց հակառակ, Ֆրանսա Մարոքի սուլթանին հետ կը բանակցի Ֆիկիկի օվասիսը Ճէզայիրի հետ միացնելու համար, հարաւային կողմէ, և հիւսիսային կողմէն ալ Մարոքի մէկ ուրիշ մասը՝ մինչեւ Մուլէյա գետը ։ Թայմս լրագրոյն Մատրիտի թղթակիցն, յիշատակելով զայս լուր, կ՚ըսէ թէ, Բարիզէն եկած հեռագրոյ մը նայելով, Ֆրանսա այնպէս կարգադրած է որ Սպանիա ալ Մարոքէն մաս մը հող առնելով գոհ մնայ ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ

Լոնտոնի Առողջապահական Արուեստահանդէսը մեծ յաջողութեամբ կը պսակուի ։ Այս Արուեստահանդէսի նպատակն է՝ ժողովրդեան առջեւ պարզել ինչ որ վերջին ժամանակներս մարդկային արուեստագիտութիւնն հնարած է՝ բնակարանի, ուտելեաց, զգեստեղինաց և այլ մասամբք հանրային առողջութեան պահպանման իբրեւ ամենէն աւելի նպաստաւոր և միանգամայն խնայողական ։ Հոն կան փոքրիկ տուներ, առողջապահական կանոնաց համաձայն շինուած, որք յաճախ զոյց կ՚առնուին մեծամեծ շէնքերու կառուցման մէջ իսկ, խոհանոցներ, ուր ամեն տեսակ կերակուրներ կ՚եփին ․ ի մէջ այլոց 100 փարայի բանջարեղէն կերակուրներ, համով, աժան և առողջապահական, ամեն տեսակ կահ կարասիք, զգեստեղէնք և այլն ։ Ջուրը զտելու, հաց եփելու, լոյսն և ելեքտրականութիւնը գործածելու եղանակներ ցոյց կը տրուին ։ Ուստի, այս Արուեստահանդէս բազմաթիւ ճիւղերու բաժնուած է, և Լոնտոնի և գաւառաց բնակիչք մէն մի ճիւղն այցելելով, ամեն օր նոր բան մը կը սորվին եղեր ։ Այցելուաց թիւն յոյժ մեծ է ։ Նախընթաց շաբաթ օր 25,895 անձինք այցելեր են Արուեստահանդէսը ։ Մեծ աղբիւրներ ի ջրցնցուղներ շինուած են, ուստից գիշերները ջուրերը կը ցայտեն և ելեքտրական լոյսն ալ միանալով՝ սքանչելի տեսարան մը կը ներկայացնեն ։ Արուեստահանդէսի շէնքին մէջ, շաբաթը մի քանի անգամ, երեւելի գիտնականներ առողջապահական գիտութեան գործնական կենաց մէջ կիրառութեան վրայ հանրային դասախօսութիւններ կ՚ընեն ։ Ժողովրդեան առողջապահա- [illegible]

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիպրոսի Ազգային վարչութիւնը Պատրիարքարան ղրկելով ազգային ելեւմտացոյցը, և մտաւկին պարտական վիճակը նշանակելով խնդրած է կեդրոնական վարչութենէն, որ Պոլսէն առաջնորդութեան կամ հովուութեան համար Եկեղեցական չղրկուի Կիպրոս, և առ այժմ բաւականանան քահանայի մը հովուութեամբ, որ արդէն ընտրեալ է ։

Խասգիւղի մէջ ժամանակէ մը հետէ կազմուած է Դպրոցասիրաց ընկերութիւն մը, որոյ անունը թէեւ անծանօթ, սակայն գործերն գովութեամբ կը յիշատակուին ։ Այս ընկերութիւնը, գիւղին Ներսիսեան վարժարանի աներէն 22 ուսանողներ, ամենքն ալ չքաւոր ծնողաց որդիք, իւր հովանաւորութեան ներքեւ առած է, անխօս ու լուռ կը հոգայ հայրաբար նոցա հագուստ ու դպրոցական պիտոյքն, և մինչեւ իսկ շաբաթական կուտայ վարժարանին մտուկին՝ մէն մի ուսանողի համար ։ Այս արդիւնաշատ ընկերութեան գլուխը կեցած են Հայ գրականութեան բանուորներ, տասնէն աւելի գրաշարք Խասգիւղի, որ թէպէտ չունին նիւթական ճոխութիւն, սակայն սրտով ու զգացմամբ հարուստ լինելով՝ ուսումնասիրութեան և բարեգործութեան սրտաշարժ օրինակ մը կընծայեն ։

Էսկիշէհիրի Առաջնորդ Գեր. Տ. Աբիստակէս եպիսկոպոս մայրաքաղաքս եկած է, ինչ ինչ գործոց կարգադրութեան համար, հրամանաւ Պատրիարքարանի ։

Ազգային վարչութեան Քաղաքական ժողովս այսօր Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ կընէ շաբաթական նիստն ։

Երզնկայէն մայիս 25 թուով նամակ մը կը ծանուցանէ, թէ Կամախի բարեջան Առաջնորդ Արժ. Տ. Վրթանէս քահանայ Երէցեան Երզնկայի Ընկերական վարժարանի մ՚ցատակարգչութեան հանդիսին նախագահելով՝ գուսանոցս բարոյապէս քաջալերեց, և ինչուն իւր գոհունակութեան՝ հաճեցաւ մէկ Օսմ. լիրա նուիրել ։ Յիշեալ նամակն կիմնամբ նաև, թէ Տրապիզոնի յոյն երեւելի և պատուաւոր վաճառականներէն Վասիլաքի էֆէնտի Թէրզիփօլօֆ յիշեալ վարժարանն այցելելով՝ թուրքերէն ու գաղղիարէն լեզուաց մէջ ուսանողները քններ և երկու Օսմ. լիրա նուիրեր է ։

Ազգային Ժողովոյ Դրդ նիստն տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ուրբաթ, 8 Յունիս, ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի Ղալաթիոյ ։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 7 ին ։

Հրաւիրեալ են Ազգային Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ ։

Մնամ աղօթարար
Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
Փոխանորդ Նորին

6 Յունիս 1884

ՕՐԱԿԱՐԳ

Տեղեկագիրք Համարակալութեան Դիւանի ի վերայ Ազգային Կեդր. Ելմտացոյցի ։

Ատենադպիր
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

Տփղիսի Մեղու Հայաստանի լրագրոյ մէջ տեսանք հետեւեալն, որ՝ լինի աշխարհական պատգամաւորաց կողմանէ առ Կաթողիկոսական Տեղապահ Ամեն. Տ. Մակար Ս. Արքեպիսկոպոս մատուցեալ Ուղերձի մ՝ պատճէնն է ․

Ամենապատիւ Տէր Մակար Սրբազան Արքեպիսկոպոս Հայրապետական Տեղապահ Ամենայն Հայոց և Ատենապետ [illegible] ժողովոյ ․

«Գերյարգոն Հայր ․

«Ըստ պարտու պատգամաւորութեան մերոյ այն ինչ ի գիրկս ժողովեալք Մօր [illegible] տղնութեան ձերոյ, որ իբրեւ գլխաւոր ճարտար յաղեաց անտի մրրկեալ ամբոխման բազմադիմի կարծեաց խոհեմութեամբ մեծաւ գիտաց հանել զնեզ ի նաւահանգիստն սիրոյ և խաղաղութեան առարատ պահելով ի ժառանգութիւն ալագացից զնուիրական աւանդն միութեան հօտին Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ կառավարեալն մեզ յերանելի նախնեաց մերոց ։

«Զեզ մեզ այժմ քաղցրաձայն քան զայս զխոստովանութիւն, եթէ զոր բանիւ բերանոյ բարբառեցաք, զնոյն և յարգասիս գործոյ պսակեցաք, ոչ զի մեր միայն էին յազում տենչանք սիրոյ և միութեան, ոչ զի մեք միայն զնախանձ արդարութեան և զօրինաց նախանձեցաք, ոչ զի առ մեզ և եթ յանդ ելեալ էին ամենայն ակնկալութիւնք հօտին եկեղեցւոյ, այլ զի Դուք, Ամենապատիւ Հայր, իբրեւ զառաջնորդ խորագէտ վեհանձնաբար յուզեալ ի խնդիր միութեան եկեղեցւոյս մերոյ՝ ի հանձնար մտաց ձերոց զուգիլ պղտորային ցուցիք մեզ զշաւիղս գործողութեանց ։

«Զշնորհակալութեան մերոյ մեծի և զերախտագիտութեան արձանացուցեալ աստանօր զշաւատոյ խորին զգացմանց փութամք հաշակել զանուն մեծութեան արթուն և քաջ ատենապետիդ մերոյ առ առաքինեան մեր և վկայել առաջի ամենեցուն զարդ ար ջանից Ձերոց և տալ զտրքնութեանց ի շինութիւն մեծի տանս Հայաստանեայց ։

«Հուսկ ուրեմն կայ միայ մեզ, Սրբազան Տէր, աղաչել զՁեզ յանուն Համօրէն եղբարց մերոց, զի հաճեսջիք առ յապայն ցժամանումն նորընտիր Հայրապետին Հայոց ի Մայր Աթոռ, խնամել զամենայն հաստատութիւնս սրբոյ Էջմիածնի, յանխախտ յարատեւութիւն և բարգաւաճումն ․ և որպէս զարդ իս արթուն հսկողութեամբ և խոհական կառավարութեամբ պայծառացեալ փայլին այնորիկ հաստատութիւնքն ի կարգս բարիս և յարգիւնս մխիթարականս, մեծ է յոյս մեր, զի և յետ այսորիկ ընդ աքոյս արթնութիւն Ձեր և անկեղծ սէրն առ նուիրական շահս եկեղեցւոյ ունի ապահովել զայնոսիկ հաստատութիւնս ի խաղաղութեան և ի յարատեւութեան, որով արդարեւ կրկնապատկեսցի շնչի երախտագիտութեան ազգիս մերոյ առ Ամենապատիւ Հայրութիւն Ձեր, նա մանաւանդ և վստահութիւն ամենեցուն, որոց ի սիրտս բնակեալ է սէր և հաւատարմութիւն առ անբիծ և առաքելական Ս. եկեղեցիս Հայաստանեայց ։

«Երեւանի Բեմ. պատգամաւոր Գ. Մ. Աղասեան. — Ատրպատականի Բեմ. պատ. Մանուչարեան. — Ղարաբաղի Բեմ. պատ. Կ. Մ. Ղարաբեկեան. — Ղարսի և Բագրեւանդի Բեմ. պատ. Ա. Ղալըշեան. — Աստրախանի Բեմ. պատ. Կ. Սարգսեան. — Բեսարաբիոյ Բեմ. պատ. Ն. Ներսէսեան. — Շամախուայ Բեմ. պատ. Մ. Վարդանեան. — Թիֆլիսի Բեմ. պատ. Ա. Յովհաննիսեան. Նախիջեւանի Բեմ. պատ. Ա. Նահապետեան ։

«Բարձր Սրբազան Մակար արքեպիսկոպոսը անկերեւ գոհութեամբ լսելով այս գրութիւնը՝ (կըսէ Արձագանք), արտայայտեց իր խորին շնորհակալութիւնը պ. պ. պատգամաւորներին, յայտնելով միանգամայն որ ինքը երբէք ձգտած չէ կաթողիկոսական փառք կոչմանը, որ մինչեւ իր կեանքի վերջին շունչը պատրաստ է ծառայել մեր Ս. եկեղեցուն և ազգին ։ Այնուհետեւ Նորին Բարձր Սրբազնութիւնը աւելացրեց որ Նրա խղճին ճնշում էր Ներսէսի հրաժարականը, բայց թէ ինքը բարեկամութեան և յարգանաց կապով կապված է եղել միշտ նորընտիր կաթողիկոսի հետ, վերին աստիճանի գնահատում է Նրա գեղեցիկ հոգւոյ արժանաւորութիւնները և Նրա բնաւորութեան վսեմ յատկութիւնը միշտ մասնաւոր է եղած ամենապատիւ Ներսէս արքեպիսկոպոսի իբրեւ արժանաւորագոյն ընտրելի վրա և թէ ինքը նոյն հնազանդութեամբ և հաւատարմութեամբ կը ծառայէ Ներսէսին, ինչպէս ծառայել է նախորդ կաթողիկոսներին ։»

Տփղիսի Նոր-Դար լրագրէն կը քաղեմք հետեւեալ հատուածներն ․

«Կաթողիկոսը ընտրուեցաւ ․ բայց կուրութեան ոգիութեան դէմ, ազգի և եկեղեցւոյ էական ու կենսական շահերին սպառնացող վտանգի դէմ շահատակելու կարիքը չանցաւ ։ Կռիւը խոխայէս այժմս է սկսում․ — կռիւը դաժան է, երկար և բազմաբդել ։ Յաջողութեան համար հարկաւոր է բոլոր ցրուած ուժերը մասերը ի մի ժողովել․ հարկաւոր է [illegible] դաշինք ։ Արդ որպէս գրականան՝ որ կրքերը խոնարհուել են և ամենքը սրտով հոգւով միացել են ի միութիւն հոգեւոր՝ յանուն նորընտրեալ Հայրապետի, սկսենք մի բարի գործ կամ [illegible] խորհրդաւոր է եղել և բեղմնաւոր մի ամբողջ կարգ սերունդների մէջ ազգայնութեան և ազգասիրութեան հուրն արծարծելու և պահպանելու ։ Դա է Զամինեան Միք. վարդապետի եռաչափ բազմահատոր երկասիրութիւնը, որ տպագրութեամբ լոյս տեսաւ ուղիղ մի դար առաջ 1784 թուականին ։ Սակայն չնայելով որ այդ վաստակը սերունդներ է կրթել, մեր հայրերի ազգաճանաչութեան աւետարան է եղել — ունի կողմեր, որոնց պատճառով իսկ հարկաւոր է որ քննական պատմութեան թովից անցնէր ։ Արդ՝ եթէ մեր հոգեւոր Տիրոջ ընտրութեան առիթով կամենայինք մեր եղբայրական միութեան դաշնադրութիւնը տօնել պատշաճ եղանակով, որի ամենաարժան գործը կը լինէր այդ Զամինեանի պատմութեան հարիւրամեայ յոբելեանը կատարել ։ Տօնել այսպէս ․ հիմնել մի յանձնաժողով հայագէտ ուսումնականներից, որոնք հռչակ ունեն իրենց նշանաւոր երկասիրութիւններով ։ Նշանակուի մի ծանրագին մրցանակ՝ Զամինեանի պատմութեան վերայ գիտական խորին և ընդարձակ հետազօտութիւն ներկայացնողին ։ Յանձնաժողովի պարտքն ինի այս գործին մասնակցելու յօժարութիւն ունեցող նախաձեռնողներու մէջ հանգանակութիւն բանալու ․ աշխատութեան պրօգրամն պատրաստել, մի խօսքով գործի բոլոր կարիքը հոգալ ։ Եթէ մրցանակը նշանակուի 1000—150 ր. կարծեմ որ խրախոյս կը ստանան այնպիսի հռչակաւոր գիտնականներ, ինչպէս Պ. Պ. Մ. Էմինն է, Ք. Պատկանեանը, Գարագաշեանը և շատ գրագէտներ, որոնք ՚ի Պոլիս առանձնութեան մէջ զբաղուել են և զբաղվում են ։ Նրանք մեզ չեն ճանաչում, կամ մենք նրանց չենք որոնում, որովհետեւ լուրջ առարկաները և խմաստալի գրուածները մեծ մօդայ չունին ։

«Ինչպէս կ՚ընդունեն Պ. Պ. լրագրապետները, — չգիտենք ․ բայց տեղիք չունինք երկմտելու, որ այս առաջարկութիւնը մեր բոլոր կուսակցութիւնների սրտի և մտքի մերձ բան է ։ Ես նուիրում եմ այս նպատակի հանգանակութեան համար քսան և հինգ րբ ։»

Բժ. [illegible]

Նոր-Դար կը յաւելու ․

«Եթէ ռուսահայերն կամենում են Նորընտիր կաթողիկոսին պատուել, պէտք է այնպիսի մի բան հաստատեն, որը դեռ դժբաղդաբար գոյութիւն չունի ։

«Հարկաւոր է Կովկասում մի յարմարաւոր տեղում բանալ մի անկելանոց, ուրեմն ապաստարան կարողանային գտնել որբերը, կոյրերը, զառամեալները և իրենց ապրուստը հայթայթելու անկարողներն ։

«Դա բարի գործ է, դա մեծ գործ է, և մեր երկիրը չունի այդ տեսակ մի հաստատութիւն ։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմանը ի լրոյ կը ծանուցանէ՝ թէ Պարսիի կառավարիչ անուանեալ է Եուսուֆ Թալի փաշա ․

Զամիջ Յովհաննէս էֆէնտի երէկ արտաքին գործոց նախարարին հետ խորհրդակցեցաւ՝ առեւտրական դաշնագրոց խնդրոյն վրայ ․

Օսմանը կը գրէ այսօր, թէ լրագրական վերատեսչութեան կողմանէ կարգեալ պաշտօնակալք վերջին օրերս Բերայի տպարանաց մէջ բազում վնասակար գրքեր գտնելով գրաւեր են, և թէ՝ յիշեալ վերատեսչութիւնն իւր քննութիւնն ու հետազօտութիւնը լրացնելէն յետոյ, դարձեալ հանրային կրթութեան պաշտօնատան միջոցաւ պիտի կատարուի տպարանաց ու գրավաճառատանց հսկողութեան գործը ․

Օգոստ. Սուլթանին բժշկապետ Մավրոյէնի փաշա՝ քանի մ՚օրէ հետէ անձնական տկարութեան պատճառաւ չկրնար դուրս ելնել բնակարանէն ։ —

Պրուսայի կուսակալ Նազիֆ փաշա նահանգին մէջ շրջագայելու ելեր է՝ տումարակալ Նամըգ պէյը փոխանորդ թողլով ։ —

Բաղէշի երեւելիներէն Պամսաճեան, Մուրատ, Պէտիր և Մուստաֆա ստորագրութեամբք հեռագրեալ է առ Ներքին գործոց Նախարարութիւն, թէ այս օրերս հասարակաց ապահովութեան նպատակաւ [illegible] իւր տեղեկագիրը պատրաստելով, արտաքին գործոց նախարարութեան կրկնայեց ։ —

Վեհ. Սուլթանն հանգստեան թոշակ սահմանեց, Պէշիկթաշ-Չառէի ցեքքէի Շէյխերուն, և Հալմէթի Հալիմի թէքքէի Շէյխ Սահիպ էֆէնտիի ։

Ելեւմտական խորհրդոյ (շուրայի մալիէ) կողմէ թղթատարական և հեռագրական վարչութեան հաշիւններն ալ քննուելով, ճիշդ և օրինաւոր գտնուեցան ։ —

Տիգրանակերտէն կը հեռագրեն թէ Ասորիներու Պատրիարքն անդր հասնելով, արժանավայել պատուով ընդունուեր է տեղական կառավարութեան կողմէ, և քրիստոնեայք մեծ ցոյցեր ըրեր են ։

Օսմանը կը պատմէ թէ Արեւելեան Ռումէլիի Հասքէօյ գիւղէն 20 վայրկեան հեռաւորութեամբ Սուլեդիր կոչուած տեղը սոսկալի եղեռնագործութիւն մը տեղի ունեցեր է ։ Ալի անուն 22 ամեայ երիտասարդ մը դաշտին մէջ, ոչխարներն արածած պահուն քանի մը պուլկարք վրան յարձակելով աչքերը փորեր, բազուկները կտրեր և դաշոյնով մը փորը ճեղքեր են ։ Չարագործք բռնուած չեն դեռ ։

Վեհ. Սուլթանն հրամայած լինելով որ Հալքալըի և Գիրգիւեմէի ջրամբարներն փութով նորոգուին, քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ այս նպատակաւ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ տպարապետի գրան պաշտօնատարներէն Մահմուտ փաշայի նախագահութեամբ և առաջին նիստն ըրաւ երկուշաբթի։ Ջրամբարաց նորոգութեան ծախքը պիտի հոգացուի մեծաւ մասամբ Եվգաֆի նախարարութեան կողմէ, իսկ այն պաշտօնատունք որք պիտի մասնակցին նաեւ այս ծախուց, հրաւիրուեցան պատուիրակներ կարգել յանձնաժողովոյն մէջ ։ Յիշատակութեան արժանի է որ քանի մը անգամ ձեռնարկուած է այսպիսի աշխատութեանց, բայց վերջէն թողուած են, որով քանի մը թաղեր ջուր կ՚ունենային կանոնաւորապէս, իսկ միւսներն բոլորովին ջրէ զուրկ կը մնային, նոյն իսկ ամառը ։ Կը յուսացուի որ այս յանձնաժողովն ամեն ջանք ի գործ դնէ ընդհանուր նորոգութիւններ կատարելու և մայրաքաղաքիս ամեն կողմերը ջուր բաշխելու համար, մանաւանդ ամառուան այս տօթագին օդերուն ։

Քարբերդէն կը գրեն թէ յիշեալ քաղաքը մեծապէս կ՚զգայ՝ եթէ մերձակայ ջուրն (տէօքմէ սույու) անդի խառդուի, և թէ՝ այս ջրոյն փոխադրութեան համար 200 հազար դրուշ պէտք կը լինի թէեւ, բայց վճարելով զայն կայսերական կառավարութիւնը՝ ի փոխարէն, մեծ հասոյթ կունենայ ։

Կրետէէն առնուած նորագոյն տեղեկութիւնք լաւ են ։ Ընդհանուր ժողովն իւր աշխատութիւնները վերջացնելով, վաւերացուց քանի մը գաւառական երեսփոխանաց ընտրութիւնը, զորս յառաջագոյն մերժած էր իբր պակասաւոր ։ Ապա 7 անդամէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը ընտրեց, ներկայ նստաշրջանի խնդրոց կարգը պատրաստելու համար ։ Իննական անդամէ բաղկացեալ ուրիշ հինգ յանձնախումբք եւս ընտրուեցան՝ ելմտական գործոց, հանրային շինութեանց, և ոստիկանութեան վերաբերեալ օրինական ծրագրերը և զանազան խնդրագրերը կանխաւ ուսումնասիրելու համար ։

Իզմիրի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն Րեժիի վարչութիւնը մեծ բանակութեամբ պատրաստ սիկառներ է Եւրոպայէն ։ 100 սիկառ պարունակող տուփերն 15 էն 250 դրուշ կարժեն բստ տեսակին ։ —

Ռուսական դեսպան Պ. Նելիտոֆ [illegible]

[illegible] բնակութիւնը ։ —

Ստամպուլ, որ յառաջագոյն Թուրք լրագրէ մ՚առնելով ծանուցած էր թէ Թրամվայի ընկերութեան բաժնետէրք ոմանք դատ կը բանան վարչական խորհրդին դէմ և կասկածներ կան նախորդ նախագահին պաշտօնավարութեան վրայ, իւր երէկի թուով հիմնովին կը հերքէ այդ լուրը ։ Թրամվայի ընկերութիւնը, կըսէ, մէկ դատի մը մէջ է միայն այս պահուս, այն ալ փառատարանի մ՚ հետ՝ որուն պահանջքը չափազանց կը գտնէ ։ Իսկ վարչական խորհրդոյ նախորդ նախագահին վրայ բնաւ խնդիր չկայ ։

Աթէնքէն Օվկի լրագրոյն ուղղեալ թղթակցութիւն մը կը ծանուցանէ թէ ամբաստանիչ ատեանը կը խորհրդակցի այս պահուս ձերբակալել տալ «Պանք տը Բոնդանդինոբլ»ի ճիւղին տնօրէնը, Պ. Աթմաջէնիսը ։

Իսկէնտէրունէն մինչեւ Հալէպ երկաթուղւոյ մը կառուցման համար ընկերութիւն մը կազմուեր է Հալէպի մէջ և կաշխատի արտօնութեան հրովարտակն ստանալ կայս. կառավարութենէն ։

Մաքրի քէօյի և Սան Սթեֆանոյի բնակիչք Մախսուսէի տնօրէնութեան դիմելով խնդրեր են որ բստ առաջնոյն շոգենաւ բանի այս երկու նաւամատոյցներն, կամ արտօնութիւն տրուի իրենց ծախուք շոգենաւ մը բանեցնելու ։ Մախսուսէէն արտօնեց զանոնք, պայմանաւ որ իւր մարդիկները գործածեն և կիսով մասնակցին Քում-գափուի նաւամատոյցի շինութեան ծախուց, ուր պիտի կրնան նաեւ շոգենաւ բանեցնել, մինչեւ որ ընկերութեան շոգենաւները նորոգուին ։

ՏԻԿ. ՏԷՅՏԷԱՆԻ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Լա Թիւրքի իւր երէկի թուով հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Տիկին Անժէլիք Տէյտէանի մահուան պարագային վրայ, որք ենթադրել տուած էին ոմանց թէ ոճրագործութիւն մը կայ գործին մէջ ։

— «Հանգուցեալն ամուսինն, Յակոբ էֆէնտի Տէյտէեան, քառասնամեայ մարդ մ՚է, Իզմիր ծնած, բարձրահասակ, թուխ և մօրուսաւոր ։ 1872ին ամուսնացաւ ի Բարիզ օրիորդ Անժէլիքի հետ՝ ծնեալ Ռիկէտէնվալդ, որ բնիկ Վիեննացի էր, կոյթլիկ և աղքատ ընտանիքէ մը սերած, բայց լաւ դաստիարակուած ։ Պարզապէս սիրային ամուսնութիւն մ՚էր այս ։ Տիկին Տէյտէեան այդ թուականին 26 տարու էր, միջահասակ և խարտեաշ, ջղային, տարօրինակ և երեւակայական բնութեան մը տէր, և շատ անգամ մտային խանգարման նշաններ կ՚երեւէին վրան ։ Փառասէր էր, և կ՚երեւի թէ այդ պատճառաւ [illegible] տիտղոսն ստանձնած էր ։ Ահա տարօրինակ բնութիւնը ցոյց տուող պարագայ մը ․ 1880ին Բարիզ, ատամնաբոյժ տօքթ. Պէրժէրօնի երթալով, քանի մը առողջ ակռայներն հանել տալով, կեղծ ակռայներ անցուց, որք աւելի ձեւաւոր էին ։ Նոյն թուականին, Տիկին Անժէլիքի մտային խանգարման նշաններն սկսան աւելի որոշ կերպիւ արտայայտուիլ ։ Խեղճ կինն այնպէս կ՚երեւակայէր թէ ետեւէն ինկած էին, կը հալածէին զինքը ։ 1881ի սկիզբը, առաջին անգամ Բարիզի մէջ անձնասպանութեան փորձ մ՚ըրաւ քափուրի ([illegible]) և քլորուկի (քլորօֆորմ) միջոցաւ ։ Այս փորձն, որուն վկայ եղած է Բարիզու երեւելի լուսանկարիչ Պ. Ժաքօթէն, բարեբաղդաբար ի դերեւ ելաւ ։ 1881 յունիս 4ին, Տէյտէեան էֆէնտի իւր կնոջ հետ Լոնտոնէն Նիւ-Եորք ուղեւորեցաւ ։ Յունիս 6ին, առաւօտուն, երբ Տիկին Անժէլիք շոգենաւուն մէջ իւր խցիկը կը գտնուէր, ամուսինը քովի խցիկէն խարխալու ձայն մը լսելով, ներս վազեց և նուաղեալ գտաւ զայն անկողնոյն վրայ ։ Կսկսի ապաշխէր, կմայեն, [illegible] թեան փորձը, բայց կը խոստանայ չկրկնել զայն, թէեւ առաջին անգամ Փարիզի մէջ ալ այս տեսակ խոստում մը տուած էր։

«1883, յունիսին, Տէտէեան էֆէնտի Վիէննա կը գտնուէր իր կնոջ հետ։ Տիկին Անժէլիք Տիմոն-Պաշի մեծ բաղնիքը գնաց, նախաճաշեց եւ կառք մը առաւ. քանի մը ժամէն, սպասուհիք նշմարելով որ դեռ դուրս չելներ, դուռը կը խորտակեն։ Փաթոնի եւ քլօրուկի սաստիկ հոտ մը կը բուրէր։ Տիկին Տէտէեան կիսամեռ պառկած էր, գլուխը լոգարանէն դուրս կախուած։ Բաղնեաց բժիշկներէն մին երկու ժամ աշխատելով, հազիւ կը յաջողի կենդանացնել զայն. բժիշկը կը հաստատէ թէ մեծ քանակութեամբ քափուր եւ քլօրուկ կլնելէ յետոյ, լոգարանը մտած էր, մահ գտնելու միտք։ Բաղնեաց տնօրէնը Տէտէեան էֆէնտիի հասցէն իմանալով, լուր կուտայ անոր եւ երկուքն ալ հիւանդին քով կ'երթան, եւ իր բնակարանը կը փոխադրեն ուր բժիշկները կատարելապէս կը բժշկեն զայն։ Տիկին Անժէլիք կը խոստովանի թէ ինքզինքը մեռցնել ուզած էր, բայց դարձեալ զղջում կը յայտնէ եւ կը խոստանայ չկրկնել, բայց ունայն խոստում։

«Քիչ ժամանակ վերջը, Տիկին Անժէլիք Կ. Պոլիս այցելելու փափաք կը յայտնէ, եւ ամուսինը սիրով կ'ընդունի, յուսալով որ օդափոխութիւն մը օգտակար լինի. 1883 օգոստոս 21 ին, երկու ամուսինք Բերա, իրենց տունն հաստատուեցան։ Ներկայ տարւոյս Ապրիլ 27 ին, այսինքն իր դառն վախճանէն չորս օր առաջ, Տիկին Անժէլիք իր ազգականներէն Տիկին Շ... է օժեակի հրաւէր մը ընդունեց, եւ շնորհակալեաց գիր մը ուղղելով բարեկամուհւոյն, գիշերն ամուսնոյն հետ Նոր Թատրոն գնաց ուր Լէպլէպիճի Հօրօր կը ներկայացնէին։ Տիկին Անժէլիք այդ գիշեր մտային գրգռման նշան մը ցոյց չէր տար. միայն, վերադարձին երբ ամուսինն հարցուց թէ ինչ տպաւորութիւն ըրաւ իր վրայ այս ներկայացումն, Տիկին Տէտէեան կատարեալ նողկանք մը յայտնեց։ Կէս գիշերէն 2 ժամ վերջն անկողին մտաւ. եւ գիշերն անխռով անցաւ։ Այս պարագայք մանաւորապէս պատմուած են, վասնզի Բերայի լրագիր մը յառաջագոյն պատմած էր թէ Թատրոնէն վերադարձի գիշերը մեռած էր Տկն. Անժէլիք։ Ապրիլ 30 ին, չորեքշաբթի գիշեր, ընթրիքէն յետոյ, Եւր. ժամը 9ին, այսինքն սովորականէն մէկ ժամ առաջ, ննջարանը գնաց, ամուսնոյն պատուիրելով թէ առջի գիշերը չէր քնացած։ Արդարեւ, Տէտէեան էֆէնտի որ վրայի յարկը կը ննջէր, առջի գիշերը քանի մը անգամ լսեց որ կինը կը ճեմէր խուցին մէջ. անշուշտ իր անձնասպանութեան գաղափարը կորոճար։ Այդ չորեքշաբթի գիշեր, կէս գիշերի մօտ, Տէտէեան էֆէնտի իր լրագրաց ընթերցումն աւարտելէ յետոյ, վերնայարկը ելնելով, կնոջը խուցին առջեւէն անցած ատեն, հեծծիւն մը լսեց, գիշերային լռութեան շնորհիւ. կինը կը խորթար. Դուռը զարկաւ, բայց ի պատասխանի, խանչիւնը կը շարունակէ։ Զանգը կը հնչէ, սպասաւորները կը հասնին կոչնակին ձայնը բանալ, ի զուր. նիգը գրած էր. Մեծ մուրճով մը յետոյ ուսի չափ հարուած տալէ յետոյ, փականքը կը կոտրեն. Ահաւոր տեսարան մը ներկայացաւ յանկարծ ամուսնոյն։ Անժէլիք, ողեւոր, գետին տարածուած էր, հայելազարդ դարանի մ'առջեւ։ Անմիջապէս ամուսնոյն նոյն միտքը եկաւ անձնասպանութեան նախորդ փորձերը, եւ սկսաւ գաղջ ջրով ձէթ տալ կիսամեռ կնոջ. մէկ ժամու մէջ իբր 2 լիտր խմցուց, բայց օգուտ չըրաւ։ Այդ պահուն, Տէտէեան էֆէնտի տեղեկանալով որ տիկինը նոյն օրը քափուր գնել տուած էր, գնաց շիշը տեսնելու թէ ամբողջ պարպուա՞ծ էր, եւ գզրոցը քաշելով, անտարրացիր եւ առանց հասցէի, կնքեալ նամակ մը գտաւ։ (Այս նամակս հրատարակած ենք նախորդ թուով մը)։

«Տէտէեան էֆէնտի անմիջապէս լուր ղրկեց Տօքթ. Փէշտիմալճեանի, խնդրելով որ հետը դեղթափ առնու, բայց նա անհանգիստ լինելով չկրցաւ երթալ. Տօքթ. Օրմանեանին լուր ղրկեց, նոյն պատասխան։ Տօքթ. Քիրիակու ալ տունէն բացակայ էր։ Վերջապէս սպասաւորն յաջողեցաւ Տօքթ. Սիմոնոֆը բերել։ Մինչեւ այն ժամանակ, Տէտէեան էֆէնտի թունոյն պահպանին ձեռամբ կաթ գինել տուած էր, զոր խմցուց, բայց օգուտ չըրաւ, վասն զի մէկուկէս ժամ անցած էր արդէն թոյնն առնելուն վրայ։ Տօքթ. Սիմոնոֆ փոխնցուցիչ դեղեր տուաւ, բայց ազդեցութիւն չըրին. ամուսինը յորդորելով որ ուրիշ բժիշկ մ'ալ բերուի. Տօքթ. Նուրիճան կրկին հրաւիրանօք երբ եկաւ առաւօտեան դէմ, Անժէլիք մեռած էր։

«Տէտէեան էֆէնտի երկու բժիշկներուն ցոյց տուաւ հանգուցելոյն նամակը, քլօրուկի բաց սրուակը, քափուրի թուղթը, եւ քանի մը ուրիշ պարապ սրուակներ, որոց մէջ շպար լեցուած էր եղեր։ Բժիշկները չկրցան ճշդել թէ Տիկին Տէտէեան ինչ խառնուրդ ըմպած էր ինքզինքն սպաննելու համար։ Տէտէեանի փոքրիկ զաւակը, որ առանձին մօրն անկողնոյն մէջ կը ննջէր, չէր արթնցած բոլոր այս աղմուկներէն, վասն զի թմրեցուցիչ նիւթերուն հոտն այնքան տարածուած էին խուցին օդը, որ հազիւ եղաւ խունկ ծխել։ Յուղարկաւորութիւնը գաղտնի չկատարուեցաւ, ինչպէս գրած էին ոմանք, այլ մահուան երկրորդ օրը, 1884 մայիս 1 ին, հանդիսաւոր կերպիւ եւ ազգարարութիւններով։ Տէտէեան էֆէնտի վախնալով որ քահանայք թաղումը չեն կատարեր, անձնասպանութիւնը ծածկեր է. բայց յետոյ ամեն ինչ յայտներ է ոստիկանութեան, եւ այսպէս կը փարատին ամուսնոյն վրայ յարուցեալ բոլոր կասկածները։ Պաշտօնակից մը (Էքսպրէս բռնել կուզէ) ծանուցած էր թէ Տիկին Տէտէեանի Ալպօմին մէջ իր մէկ լուսանկարը գտնուեր է Պէշիկթաշի Գեր. Բարոգլին Նուպրեայ. սխալ է այս. լուսանկարը ո՛չ թէ հանգուցելոյն տան մէջ գտնուեր է, այլ նոյն իսկ Խորէն Սրբազանի Ալպօմին մէջ, որուն՝ Տէտէեան էֆէնտի եւ իր Տիկինը նուիրած էին իրենց լուսանկարները, ինչպէս սովորութիւն է ազգականաց մէջ։ Այս լուսանկարն ոստիկանութեան յանձնուած է որպէս զի ետեւի գիրը բաղդատուի Տիկին Անժէլիքի վերջին նամակին հետ։ Արդէն այս բաղդատութիւնը դիւրին է հանգուցելոյն շատ մը նամակներուն, ի մէջ այլոց այն նամակին հետ զոր ուղղած էր Թատրոն երթալու գիշերն, առ Տիկին Շ...»։

Ասոնք են ահա Լա Թիւրքիի տեղեկութիւններն այս ցաւալի վախճանին վրայ։ — Տեղական լրագիր մ'ալ անցեալ օր ծանուցած էր թէ ոստիկանութիւնը կատարեալ քննութիւն մը կատարելու համար Վիէննայի Օսմ. դեսպանատան միջնորդութեամբ տեղեկութիւն խնդրած է նոյն քաղաքի Տիմոն Պաշի բաղնեաց տնօրէնութենէն, տիկին Անժէլիքի անձնասպանութեան դէպքին վրայ։ Երբ պատասխանը գայ, ոստիկանութեան տեղեկագիրն ալ հրատարակուելով՝ ամեն կասկած պիտի փարատի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 6 Յունիս

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Փօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ....դհկ.		8 33
Պօրսային գոցուելն վերջը	«	8 33
Մէկ ժամի մէջ..........		—
Առաւօտուն բացուեցաւ......	«	8 34
Արծրագոյն գին	«	8 34½
Նուազագոյն	«	8 34
Կէս օրին	«	8 34½
Փոխառութիւն 1863..........	Փր.	56
» 1865..........	«	50 50
» 1869..........	«	45
» 1873..........	«	40 50
Պօն տի Թրէզօր......	Անգլ. լիր.	16 50
Բուլկի երկաթուղի..........	Փր.	42 75
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ ժէնէրալ...	Անգլ. ոսկի	3 30
Քրէտի ժէնէրալ......	Օսմ. լիրա	7 18
Բանք տը Քօնս. (գոր. կոր.)		6 32
Լոս. Շոմէն տը փէր...	Օսմ. լիրա	3 30
Թումպէքի	« «	292½
Մնի Փէր Եգիպտական		63 10¼
Մէկ խմբական գոցուեցաւ		64 12½
Գիշերը գործ չեղաւ		—
Այս առաւօտ բացուեցաւ		64 5
Կէս օրին նոյն գին		64 5

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի..........	ղր.	100—
20 Ֆրանքնոց..........	«	87 34
Անգլ. ոսկի..........	«	110 7
Բիմլիք..........	«	31 10
Ռուս Էմբերիալ..........		90 5
Ռուսական թղթադրամ..........	«	8 99
Թալէր..........	«	—
Ֆորին..........	«	9 3
Կճ. արծ. (տարբ.).........	«	108 8
Հինգնոց..........	«	102 30
Մէճիտիէ..........	«	100 10
Վինձ..........	«	780 —
Թղթադրամ..........	«	— —
Եցնոց..........	«	102 37

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 17 Յունիս ժամ 5 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	99 13/16
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 1/16
« « գոցուեցաւ....	8 1/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 1/4
« « 1869	9
« « 1871	65 1/4
« « 1872	16
« « 1873	8 1/8
Ռուսաց 1877..........	77 1/4
Պանք Օթօման	15 3/4
Իտալական փոխառ. 73 (գ. կ.)	90 1/8
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	58
« առանձ. (բրիվիլէժիէ)	83 1/4
Տայրա Սանիէ	57
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)......	80 1/6
Հունգ. պարտաթուղթ 1877......	103 1/4
Փոխանակ. Բարիզի վրայ	—

Վիէննա 17 Յունիս ժ 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ	122
Օսմ. Երկաթուղի	20 30

Բարիզ 17 Յունիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4½ % .... բաց	108
« « 3 % բաց	78 32½
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ	8 20
« « գոցուեցաւ քրն. կտ.	8 17½
Օսմ. փոխառութիւն 1863.	—
« « 1865.......	50
« « 1869.......	46
« « 1873.......	41
Օսմ. Երկաթուղի	42
Օսմ. Ռէժիի բաժնեթուղթք	547 50
Պանք Օթօման	646 25
Քրէտի Լիօնէ	551 25
» Ֆօնսիէ	1328 75
Բաժնետոմս Լիօնի (կուպ. կտր.)	1226 50
Սուէզի ջրանցք	2022 50
Իտալական 5% 1877ի	98 1/4
Իսպանական Ռէնթ	96 95
Երկ. Ռուս. (Մխս Օրիան.)........	—
Եգիպտական միաց. գոյ (խչած)	292 50
Սպանիական (արտաքին)..........	61 1/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	363 37½
5% Հունգարական	366 25
Չէք Լոնտոնի վրայ..........	25 21

(Բեռլ. պօրսը փակ է)

(ՊԷՐԼԻՆ).—Կը փութամք մեր ընթերցողաց հաղորդել կարեւոր նամակ մը Տօքթ. Վիրքօֆ վարպետէն, որ մեծ յարգ ունի, եւ հռչակաւոր հանդիսացած է իր խուզարկութիւններովը որք նշանակութեան արժանի տեղ մը կը գրաւեն բնական գիտութեանց ամեն ճիւղերու պատմութեան մէջ, մանաւանդ բժշկութեան մէջ։ Այդ նամակը կըսէ.—

«Պարոն, ամսոյս 20 թուով նամակնիդ ստացայ ճիշդ այն պահուն երբ կը պատրաստուէի ուղեւորել Ալպեան լերանց մէջէն։ Ի պատասխանի կը փութամ իմացունել ձեզ թէ տկարութեան պատճառաւ չկրցի ձեր դեղահատներն ուրիշ հիւանդներու վրայ փորձել։ Իսկ իմ անձիս վրայ բրած փորձս քանի մը անգամ կրկնեցի եւ կրնամ ապահովել ձեզ թէ Պ Ռ. Պրանտի Զուիցերիական դեղահատներն անմիջական արդիւնք յառաջ կը բերեն, եւ չունին բնաւ անախորժ համ։ Տարակոյս չունիմ նաեւ թէ կարելի է այս դեղահատներն երկար ժամանակ գործածել, առանց առողջութեան վնասելու, եւայլն։

Պատիւ ունիմ լինել

(Ստ.) Ռ. ՎԻՐՔՕՖ

[illegible] տեսան [illegible] տոյ, Պրանտ զմիմացեալն դեղահատներն հարկաւ իբր լաւագոյն դեղ կը նկատուին մարսողութեան ո՛ եւ է խանգարման (ստամոքսի, աղեաց, լեարդի եւ մաղձային հիւանդութեանց)։

Կ'իմանամք թէ այս դեղահատներն, որք նոյնքան գնահատուիլ սկսած են Թուրքիոյ մէջ, կը գտնուին բոլոր դեղավաճառաց քով, տուփը 6½ ղրուշի։ Սակայն ուշադրութիւն ընելու է որ իւրաքանչիւր տուփ պիտակ (էթիքէթ) մը կրէ ճերմակ խաչով մը կարմիրի վրայ, ինչպէս նաեւ Ռ. Պրանտի անունը։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ Թուրքիոյ բոլոր քաղաքաց համար, Կ. Պոլիս, Կալաթա, Նէաուֆ Իպքէտախին խան, Պ. Ժ. Հ. Ռիէքէհօֆի վաճառատունը։ Կը գտնուի նաեւ դեղավաճառաց խանութներն։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

—o—

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԿՈՏԱՒԻՃ

Բերրի, (ի Զարանձագ) 1884 մայիս 17

Զանազան անգամ Զարանձագ այցելելով լսեր էի Կոտաւիճի հնութեանց վրայ, բայց մանաւոր առիթ չէր ներկայացեր ինծ տեսնել զանոնք։

Մայիս 13 կիրակի օրն պայծառ օրեւու եւ գարնանային ամենագեղար ճայն երեւոյթին ներքեւ Զարանձագ գտնուելու առիթս յօգուտ ի կիր առի այցելել այդ համբաւեալ աւերակաց, առաջնորդ մանաւանդ այն զգայմամբ թէ նոյն մէջ երեւան պիտի ելնէին ազգային հայկական հնութիւններ կամ նշխարք նախնի կենաց։ Ուղեկիցներս ինծ չափ գրաւեալ էին այդ զգացմամբ եւ ուխտատեղի մը երթալու տենչանք կ'երեւէր վրանին։

Զարանձագի Բերրի գիւղաքաղաքէն 8 հազարամեթր ընդ արեւմուտս հեռի է Կոտաւիճ գիւղն որոյ շուրջ կը գտնուին այդ աւերակներն, Արամանի օժանդակներէն Օրսր կամ միւս Գայլ կոչուած գետակին աջ կողմը։ Պատկառանօք մտեցանք փափագեալ տեղւոյն եւ ահա բացուեցան մեր առջեւ հիւսիսէն հարաւ երկայնեալ զուգահեռական երկու գօտիք քարաժայռից, ի մէջ ունենալով տարածութիւն իբր 3/4 հազարամեթր լայնութեամբ։ Երկայնութիւն գօտեացն չէր պակաս քան 1½ հազարամեթր, միջավայրը ծածկեալ էր ամբաւ քարակոյտներով, աւերակօք շինութեանց, կեդրոնը կը բարձրանային կիսափուլ որմանք եկեղեցւոյ մը, Ս. Աստուածամայր անուն. առ ընթեր նորին ոչ շատ հեռի աղբիւր սառնորակ։ Որպէս կը հաւաստէր երբայեցին Բաբելոնէն առ աւերակս Երուսաղէմի տաճարին, այնպէս Զարանձագի Հայն կրօնական երկիւղածութեամբ կը դիմէ յաճախ այցելութեան այդ սրբազան շէնքի աւերակաց, որք մի քանի խաչերէ եւ խորանի ու վէմ բարի տեղերէ ի զատ ոչ ինչ չեն ներկայեր այժմ դժբաղդաբար ուխտաւոր հաւատացեալի աչքին։ Քանի քայլ հեռի առաջ կը նշմարուին գերեզմանաքարինք քանդակեալ զանազան պատկերներով բայց ի մեծ ցաւ հնաքրքիրներու՝ միշտ թափուր յարձանագրութեանց կամ ի թուականէ։ Այդ եկեղեցւոյ աւերակներն որոյ սրբատաշ քարերէն շատք մերձակայ թուրք ազգաց իրենց տանց շինութեան յատկացուցեր են եւ հետզհետէ կը փոխադրեն այդ նպատակաւ, կը ցուցնէ պայծառապէս թէ քրիստոնէական դարու եւ Հայոց գործեր են ինչ որ եղեր են անդ. բայց որոշ յայտնի չէ թէ ո՛ր ժամանակի կը վերաբերին։ Ամբողջ երեք ժամ տեւեց մեր շրջագայութիւնը քարաժայռներու աւերակաց մէջ, որոց ամբողջական տեսիլը պայծառապէս կը ցուցնէ թէ երբեմն քաղաք կամ գիւղակ եղեր է հոն, գիտա՛ [illegible] հինէն տարբերող արդի օրինաց իսկ համեմատ կարի անհամի կրնայ լինել։ Հէք առ դէմ կանգնեալ բնական այդ երկու քարաժայռներն կը պարունակեն իրենց վրայ խիտ բազմաթիւ խորշեր ծերպեր, անձաւներ, այրեր, եւ զանազան ձեւերով խոռոչներ կամ բացուածքներ որք անհնար է կարծել թէ բնական լինին, ինչպէս որ արուեստական լինելն ալ դժուարին է հաւատալ, նկատելով դժուարութիւնը նոցա քանդակման կամ ներկման։ Հազիւ քարակոփ այդ այրերէն մ'ն. կարի խոր ու ներքսամուտ են է որ խոյս առ ծածկեալ հոգով կայն սարսափելի ժամանակութիւն մը այր հանդուրժել անհնար է մարդու եւ անասունի, կ'արգելէ հետազօտել այրերուն խորը։ Կոչեալ այդ անձաւներ՝ քարաժայռից երբեմն կարի բարձր մասանց վրայ են, առանց միջին սարաւանդից վրայ, ելլել միշտ դժուարին է, եւ ապահով ամեն յարձակումներէ. բոլոր արտաքին երեսը այդ ժայռերուն՝ սեւով ծածկեալ է, հաւանական արդիւնք հրդեհման։ Ուրեք ուրեք հեղուկներ կան փոզած կայրանման եւ սպաս քարացեալ, մի տեղ ալ կը կաթէր դեռ այդ հեղուկէն միժակ միժակ առ իւրաքանչիւր կէս ժամ. այդ աւերակաց ներկայ մերկ երեւոյթին նայելով կարծել կը փորձուի մարդ թէ լեռնաբնակ վայրենեաց գործեր ըլլան, առկայն նկատելով մեծ կողմերէ թէ Հայաստանի ուրիշ շատ գաւառաց մէջ ալ նմանօրինակ աւերակներ կան որ ծանօթ են ինչ դարու գործ լինիլ. անշուշտ պէտք է հաւատալ թէ սորա եւս գործ են ոչ-վայրենի մարդկանց. զի անհնար է կոփել այդ ապառաժ ժայռերն առանց երկաթի, մինչ վայրենիք չեն գիտցած երկաթի գործածութիւնը։ Մերթ մագլցելով, մերթ յափշտակելով, երբեմն միայն մէկ ձեռքս ալ ոտքի ծառայեցնելով ի յաւէս նեղութեամբ շատ վերացայ ամենադժուարին տեղերն իսկ, բայց հակառակ իմ անհուն հնաքրքրութեան չկարացի գտնել երբէք ոչ սեպագիր, ոչ արձանագիր, ոչ թուական եւ ոչ ո՛ եւ է նշանագիր։ Սակայն ամենամեծ սփոփանք համարեցի ինձ երբ բոլոր այդ տառապանքներէն յուսահատելու վրայ եղած ատեն նշմարեցի քարակոփ մի խաչ այդ պեղազգեան դաստակերտներէն միոյն վրայ։ «Խաչ. Խաչ» գոչեցի ուրախութեամբ եւ յափշտակուած վրան ինկայ ու համբուրեցի։ Խնդիրն լուծուած կը համարէի, Քրիստոնէական այդ ամենամեծ նշանը բաւական ապացոյց էր թէ աւերակներն ինչ դարու յիշատակներ են։ Սակայն մի քիչ վերջ երբ պատահեցանք հանակ քարակոփ մի այլ երեւոյթի, խնդիրն վերստին կնճռոտեցաւ։ Ճիշդ մահմետականաց մզկիթի մօտ բարձրացող աշտարակի (մինարէ) պէս՝ յետան մէկ սարաւանդի մէջ աշտարակ մը կար կոփուած, արտաքուստ անյայտ, ներքուստ միայն նշմարելի. պարապտոյտ ներքնուցի մ'որով սանդուխաձեւ աստիճաններէ կը բարձրանայ դ-ենղ ի կատար աշտարակին, կատարեալ նմանութեամբ կերտուած էր այդ ապառաժ սարաւանդին մէջ որոյ կատարը կ'ելլուէր կանոնաւորապէս. սանդուխներէն ոմանք փշրեալ եւ միջոցն բաւական լայնցած լինելով, շատ հեշտ չէր մեզ համար վերանալ նորա վրայ, բայց մի քիչ դժուարութիւն եւ արիութիւն յանձն առնելով բարձրացանք սարաւանդին գագաթը, ուստից ո՛վ գիտէ որչափ անգամ [illegible] հսկեր են խուժի հալածական պաշտօնեայքը։ Զարմանալի էր ինձ արդարեւ տեսնել իրարու այնքան մօտիկ խաչ ու մինարէ, բայց դժուար չեղաւ սա ենթադրութեամբ լուծել զարմանքս թէ երբեմն խաչ, ապա մահիկ տիրեր է այդ տեղ, ինչպէս երկուքէն առաջ ալ Արամազդ կամ Որմիզդ. վասնզի աւերակաց մէջ կը տեսնուէին նաեւ տեղիք նման մեր Վանայ բերդի վրայ եղածներուն, որք ամեն հնագէտներէն համարուած են դից բարձունք կամ բագօթեայ բագինք, ունելով առջեւնին բարակոփ ատ ջրհերու արեան հոսելու ծառայող։ Այդպէս ահա հեթանոսութիւն, քրիստոնէութիւն եւ իսլամութիւն իրենց ներկայացուցիչներն ունէին Կոտաւիճի աւերակաց մէջ եւ երբ ես կանգնեալ էի նշանակեալ բնականարուեստական աշտարակին գագաթ, իբր 1 հազարամեթր բարձունքի վրայ. առաջս ունենալով սարսափելի խոր անդունդ մը, եւ հեղեղատին ահեղագոչ խուխ ջուրն բազմաձայնեալ մեծագործ արձագանգներով, կը հիանայի մարդկութեան վրայ տիրող այդ երեք կրօնական դրութեանց յիշատակարաններուն վրայ որք գործնական կենաց թէպէտ այնքան հակակիր՝ բայց աւերակաց մէջ այնքան համակերպեալ մտերմանց կը կանգնէին ի նշան անցելոյն։

Կոտաւիճի աւերակներէն այսքանն արտաքուստ կ'երեւէին, որոց վրայ եթէ աւելցնենք յիշել թէ իւրաքանչիւր այր կամ անձաւ —բնական կամ արուեստական— շրջակայ ժողովրդոց աւանդութեանց նայելով մէկ մէկ անուն ունէին. պատկառուն, խանութ, ջրամբար, չուհ մարան, ամենակ, տուն եւն եւն։ Ալ բան չի մնար արտաքին նկարագիրն ամբողջացնելու։ Բայց այդչափն բաւական չէ։ Պէտք է այդ աւերակաց ներքին երեւոյթն ալ որ հողի ներքեւ ծածկուած է, երեւան հանել, ուստից անշուշտ ի յայտ պիտի գան բազում կարեւոր նշխարներ, դրամներ եւ սպառեալ մինչ զէնք։ Աւանդութիւնն շրջակայ ժողովրդոց մէջ գտնէր իսկ թէ կարծել կուտայ լինել նոցա մէջ։ Այդ ինչ փոյթ լոկ գանձ հարստութեան համար, երբ այդ աւերակաց փլմունքը կրնայ ի յայտ բերել գանձեր հնութեանց։ Սակայն դժբաղդաբար ի վեր էր եւ է մանաւոր ուսումնարի կարողութենէ, ուստի այրեւան սպառ մը տիրելէ ու երկար տեսեն աչքս սեւեռելէ ի զատ այդ նշանակալիներուն, դերբուկներուն եւ սպարկարկաններուն վրայ, այց նորեւ անշուշտ ծածկեալ կան շատ կարեւոր բաներ, ձգեցի հեռացայ տեղէ տեղ ետեւս նայելով ու չյագենալով։

Բայց զի անհնար եղեր էր ինձ գրել նշան մ'իմանալու թէ աւերակներն ո՛ր քաղաքի կը վերաբերէին, կամ ինչ քաղաք եղեր է նոցա վրայ, շատ տխուր էի. ազգային պատմութիւնն եւ ոչ Արաբացւոց, Թաթարաց ու Պարսից Հայաստանի այս մասերուն վրայ տիրապետած ժամանակաց պատմութիւնն ոչինչ չեն խօսիր արդէն Կոտաւիճի մերձակայ քաղաքի մը գոյութեան վրայ, ուստի ամեն բան մնացուցութեան մէջ է, սակայն ի Կոտաւիճ Ոսկի աւետարան անունով գերահամբաւեալ ձեռագիր աւետարան մը կայ Հայոց եկեղեցին դրուած եւ զայն բոլոր Զարանձագի համար միակ մեծ ուխտատեղի դարձուցած, ուր գացինք նաեւ մեք ի յուսոյ աւերակաց հետազօտութենէն զկնի։ Եւ յուսալով Աւետարանի յիշատակարանէն լոյս մ'առնել, բանալ տալով կարդացինք։ Ոսկի կոչուելու պատճառն ոսկեզօծ լինիլն էր։ Խիստ մաքուր ձեռագրութիւն, ընտիր թուղթ եւ ոչ մագաղաթ վրայ. զանազան պատկերներով զարդարեալ՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու եւ Յովհաննէսի չորս աւետարաններն ալ ամբողջ էին, դժբաղդաբար յիշատակարանէն մաս մ'պրած եւ թուղթ մ'ալ ինկած կորսուած էր։ Բարկութիւնս յետին աստիճանի էր այդ անգթարմանելի կորստեան վրայ, բայց գիւղացիներու դէմ չէր ցաւս զի ազէն նոքա, այլ անոնց որ կը թողուն այդպիսի թանկագին աւանդներ այնպիսեաց ձեռքը փոխանակ խնամով ժողվելու եւ ազգային մատենադարանի մը մէջ պահելու։ Մինչեւ Կոտաւիճի հայ գիւղացիք կը զուաէր մարդոց հաւատքն զէպ ի այդ աւետարան մինչ բրած են իրենց շահու, որ բաղդատմամբ Զարանձագի բազմահայ վիճակին հետ անշան բան մը չէ, ու կերթայ կը կորսուի գիւղացւոց գրպանին մէջ։

Դառնանք յիշատակարանին, որպէս վերեւ ասացի, կը յուսայի անկէ լոյս մ'առնել իմանալու թէ աւերակաց վրայ երբեմն կանգուն եղող քաղաքն ինչ անուն ունեցեր է կամ ինչ պատմութիւն։ Անհնարին եղանգով եւ բոլոր ուշադրութեամբ թղթատելով այդ աւետարանն, կէս մ'պրած եւ մէկ թուղթն ինկած յիշատակարանի մը հետեւեալ մասերը միայն կրցայ գտնել, զորս օրինակեցի։ Բանասէր ընթերցողք Աշ-նաքի իւենք թող գտնեն նոցա միջոցաւ թէ կրնա՞յ բոլորովին հաւանական լինիլ Աշէ-է կոչել քաղաքն որոց աւերակներն նկարագրեցինք, ինչպէս կ'ըսէ յիշատակարանն ըստ հետեւեալ պատմութեան։

....«Նւ ձեռնարկեալ գրեցի զսուրբ աւետարանս ընդ հովանեաւ սուրբ Սարգսի զօրավարին(*) եւ Գէորգայ զինուորին ի քաղաքս որ կոչի Աշիսի, իսկ յաշխարհակալութեան ....

«Եւ գրեցաւ առ ի թուականութեան Հայոց Չ Ի Բ. (922) ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ։ Արդ որ հանդիպիք սուրբ աւետարանիս տեսութեամբ կամ ընթեռնլով կամ գաղափարելով ի պէտս օրինակի, յիշեցէք ի Քրիստոս զստացող սորա զվերջաստացեալս զհայրապետն եւ զեղբայրն (կոչակից Ներսէս) եւ զորդիս իւրեանց եւ զարեան մերձաւորս իւրեանց. . . . . (պրած, անընթեռնելի շատ տողերէ վերջ) . . . եւ զմայրն իմ զՇարա խաթուն, եւ զեղբայրն իմ եւ. . . . րիաւակս (հաւանօրէն գրողի անունն է սարկաւագ ոչ. ի՜ չ) . . . . եւ զմերձաւորս իմ»։ Թուղթ մ'ինկած եւ

(*) Բոլոր ս. տառերու տեղ ա— երկբարբառն գործածուած էր, բայց ես զանց ըրի զայն պահելու։

դարձեալ ինչ ինչ տեղեր այրած ըլլալով ոչ ինչ չհասկցուիր․ ապա կու գայ հետեւեալ պատմութիւնը որ աւելի կարեւորն է։

«. . . . յայսմ ամի եկն անօրէն Խովանդքարն որ Զթախ կոչի բազում և անթիւ զօրօք, ի հոռոմոց աշխարհէն յաշխարհս մեր, եւ եկն նախ ի յԵղնկայն և այրեաց զքաղաքն . . . . (այրած անընթեռնելի շատ տողեր) . . . Եւ այլ ռախաւ զօրօք յառաջ գային ընդդէմ Զթախին, իսկ Զթախն ոչ գիտէր զդարանամուտ զօրաց մերոց և յառաջ եկին և մտան ի պատերազմ ընդ ռախաւ զօրացն, որ ընդդէմ նոցա կայր, և դարանամուտքն հասին զկնի, փակեցին զզօրսն Զթախին և եղեւ սաստիկ պատերազմ յառաւօտէ մինչեւ ցերեկոյ։ Ցառաջ յաղթեցան զօրքն մեր, և հրամանաւ Աստուծոյ յաղթեցան զօրքն Զթախին, վասն զի եղ հողմ սաստիկ և փչեաց զերկրին փոշին ի վերայ Զթախին, և այնպէս փոշի եղեւ որ մին զմին ոչ կարէր տեսանել, և զօրքն մեր զհետամուտ սաստկապէս կոտորեց . . . . բռնեալ և ածին Հասանին և սպանին։ Եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ աշխարհս մեր ի զօրաց Զթախին . . . իսկ փախուցն նոցա որ Խովանդքար կոչի փախեաւ և եմուտ յամրոցն անդիտան զօրօքն իբրեւ փախստէն հազարաւ։ Վասն զի ամրոցն այն որ յետոյ էին բերեալ իբրեւ զքաղաք մի բոլոր էր մեծութեամբ և մեծամեծ զինիւք և տախտակով փա . . . . (փակեալ ըլլալու է ըստ հաւանականին) . . . (այրած շատ տեղեր) . . . . Եւ մնաց պարանն ռախաւ զօրօք և եկեալ զօրքն չիթախին (չիթախին ըլլալ հաւանական է) յամրոցէն և սկսան կոչել (այս կոչեր գտնել կը նշանակէ կոչել կամ գոչել) յաշխարհն իւրեանց, իսկ զօրքն որ հետ պարանին էին, թողին զպարանն և փախեան, և չիթախն զերծեալ փախեաւ։ Եւ զօրաժողով արար Հասան և . . . . »

Ոսկեգիր Աւետարանին յիշատակարանէն այսքան տող միայն հնար եղաւ կարդալ որ ինչպէս կ՚երեւի, Ակնէ կը կոչէ քաղքին անունը, որոյ աւերակաց մէջ տեղ մ՚ալ Ս. Սարգիս անունով եկեղեցի մը լինել կը ցուցընէին Կոստանիճցիները, իսկ Ս. Գէորգ եկեղեցին նոյն ինքն Կոստանիճի եկեղեցին է յայժմ կանգուն։ Ըսել է աւետարանին գրուած ատենը Հայոց 922 կամ Քրիստոսի 1474 թուականին դեռ չէր եղել Ակնի քաղաքն ու Ս. Սարգսի եկեղեցին և թէ կը տիրէ եղեր այդ կողմանց Հասան անուն մի յազգէ Նետողաց որոյ հպատակ լինելով Հայք, «ջրէն մը» կ՚անուանէ յիշատակագիրն Հասանին զօրքերն իրաւամբ հպատակութեան։ Իսկ երբ Աշխարհակալ Մէհէմմէտ Բ. Սուլթանի ժամանակը մտքերնիս բերենք Հայաստանի վիճակը, զի այն ատեն կենդանի էր Բիւզանդեան կայսրութեան կործանիչն, պատճառ մը չունինք երկբայելու թէ Հասան անուն ամիր յազգէ Նետողաց որպէս կը կոչուէին երբեմն Սկիւթացիք մեր ազգային պատմիչներէն, գտնուած ըլլայ այս կողմանց ունենալով անառիկ դղեակներ, դարանամուտ յարմարաւոր, որպէս եղել է Ակնի, որ կրնայ ի վաղուց անտի կառուցուած ըլլալ կրելով հեթանոսութեան ժամանակի հետքերն [illegible] ցարդ։

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Բադի ձագերն այն ատեն միայն ախորժանօք կ՚ուտուին, երբ 10-12 շաբաթուան ծնած են. եթէ լաւ սնունդ առած են, այնքան պարարտ կը լինին որ վեց եօթ ամսու կը կարծուին։ Առաջին 10-12 շաբաթէն յետոյ, բադի ձագերը կը սկսին փետուր փոխել և ասով մսերնուն համն ալ կը փոխուի։ Բաց աստի, այն ժամանակ դժուար է փետուրնին հանել, առանց մորթը պատռելու։

Ընթերցողք անշուշտ գոհութեամբ պիտի տեղեկանան թէ հանգուցեալ ճարտար Ատամնաբոյժ Պ. Տօրինեի, բազում տարիներէ ի վեր իւր քով առած և իւր արհեստին քննելցուցած էր իւր որդին, որ նոյնպէս Բարիզի բժշկական վարժարանէն վկայեալ ատամնաբոյժ է։ Հետեւաբար այդ բարեգործ և հանրածանօթ վարպետին մահէն յետոյ, մայրաքաղաքիս հասարակութիւնը պիտի կարենայ օգտիլ նորա որդւոյն Պ. Տօրինեի հմտութենէն։

Պ. Տօրինեի քաջ աշակերտն պատրաստ է իրեն դիմող հիւանդները դարմանել, իւր տան մէջ, Բերա, Ասմալը Մէճիտ փողոց, թիւ 17, ամեն օր Եւր. առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ երեկոյեան ժամ 5։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

«Մասիս» բազմահաշակ երկաթերթին որ մինչեւ ցարդ 20 դահեկանի գնով ծախուեցաւ, ընթերցասէր հասարակութեան աւելի դիւրամատչելի լինելու համար, այս անգամ որոշուած է հատը 13 դահեկանի վաճառել։

Այս գեղեցիկ առիթէն օգուտ քաղել ցանկացողք պէտք է դիմեն ի Ղալաթիա.

Առ Մ. Տէօրմէճեան էֆէնտի, «Արեւելք»ի խմբագրատունը և դարձեալ Յ. Արշակ և Ս. Վրոյր էֆէնտիներու թղթավաճառանոցը։ Իսկ ի Պոլիս Յ. Չէնճիրճեան և Յ. Գավաֆեան էֆէնտիներու գրատունը և կամ Զ. Կ. Թորոսեան էֆէնտիի թղթավաճառանոցը, Մաքսին կարգը։

ԲԺԻՇԿ ՏԻԳՐԱՆ ՓԵՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԱՍՏՄԱՆ

(Պատկերազարդ և վերլուծական հատոր մը)

Կը վաճառուի Պոլիս, Գավաֆեան գրատունը, Ղալաթիա Արշակ էֆէնտիի թղթավաճառանոցը և Բերա Լորէնձ և Քայլի գրատունը։ Գին 35 դահեկան։

ԱԶԴ

ԱԿՌԱՅԻ ՑԱՒ ՉԷՔ ՈՒՆԵՆԱՐ եթէ գործածէք

([illegible]) Սուլագ գաւառին Պէնէտիկտեան կրօնաւորաց, Ակռայ մաքրող փոշին կամ դեղը որ 1880ին Պրիւսէլի մէջ 2 ոսկի մետալ առած է, ինչպէս նաեւ մեծ մրցանակներ. այս դեղը հնարած է 1373ին Բիէր Պուրսօ Փրանսացի կրօնաւորը։

ՋԱՆՈՑԻԻ ՋՈՒՐ

Որուն մրցմամբ չի կրնար հաւասարիլ ո՛չ մէկ դեղ. մազերուն իրենց բնական գոյնը տալու մասին։ Արդիւնքը քիչ օրուան մէջ կերեւի յաջող կերպով։ Գործածութիւնը խիստ դիւրին է. Ներկ մը չէ այս, այլ լուացման ջուր մը, որ մազերը կը պահպանէ եւ կը զօրացնէ, գոյն տալով։

ԼԱՀՕՐԻ ԲՈՒՏՐԱ

Փայլուն, փափուկ, Թափանցիկ և ընտիր բուտրա մ՚է որ շարունակ գործածելով մորթը կը գեղեցկացնէ և կը փայլեցնէ, ո՛ և է [illegible] ծածկելով զայն։ Խիստ փոքր մաս մը բաւական է ամբողջ երեսին մը համար։ Փափուկ փետրեայ վրձինով կը գործածեն զայն և ապա կը սրբեն նուրբ կտաւով մը կամ կակուղ վրձինով։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿ Տօքթ. Բիշարտի
Վայրկենական կերպով մազերը և մօրուքը ներկելու համար կատարելագործեալ բաղադրութիւն մ՚է, որ մորթին վրայ բիծ չի թողուր։

ՋՈՒՐ Տօքթ. Թօմըրի, վայրկենական [illegible] ՋՈՒՐ, գլուխ մաքրելու համար.

ՍԷՖԱԼԻՆ, դեղ Տօքթ. Ռուսօյի, մազ թափելու դէմ, որ թեփերը կը հանէ և գեղեցիկ մազեր կը բուսցնէ. շարունակ գործածուելով.

ԱՐՆԻՔԱԼԻՆ, Տօքթ. Ռուսօյի, գեղեցիկ Թուալէթի ջուր, խածուածքի, այրուածքի, այտերու բորբոքման դէմ է։

ԷՔՍԹՐԷ, թաշկինակի համար, ամեն տեսակ ընտիր ջուրեր։

ԿԼԻՍԷՐԻՆ, ձեռքի ճեղքերու և արեգակնակէզ դէմքերու համար։

Վաճառատուն հաստատեալ յամին 1807. — Ընդհանուր գործակատար Ա. ՍԸԿԷՆ, Հիւկիւրի փողոց թիւ 3, ի Պարիզ։

Այս դեղերը կը գտնուին նաեւ Կ. Պոլսոյ բոլոր դեղարանաց մէջ։

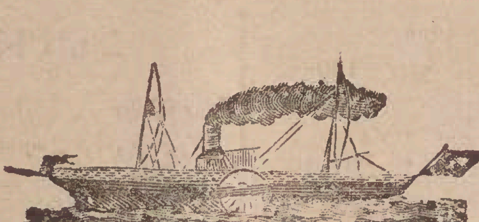

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1884 ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերէն կամուրջ ելնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11	Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 35	Ենիքէօյ Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	19
12	Ռ. և Ա. Գաւակ Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	3
12 50	Ենիքէօյ Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Արնաւուտքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	2
1 30	Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրը Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք)	20
2 05	Ենիքէօյ Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
2 45	Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Քիրէճպուրնու Թարապիա Ենիքէօյ Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք (Պէպէքէն մեկնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
4 15	Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Իսթէնիա Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	32
6 15	Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Ենիքէօյ Միրկեան Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Արնաւուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ Իւսկիւտար	25
8 15	Ա. և Ռ. Գաւակ Ենիմահալլէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկեան Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրը Իսթէնիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մեզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Ենիքէօյ Միրկեան Ռ. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28

Արնաւուտքէօյէն կամուրջ ելնող շոգենաւուց ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	21
11	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
11 35	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28
12 10	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	22
1	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
1 30	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	23
2 15	Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	19
3	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	23
3 45	Պէպէք Արնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	19
11 10	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	25

Ասիական եզերէն կամուրջ ելնող շոգենաւուց ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 45	Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ	22
11 30	Պէյգօզ Բաշապահճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
11 50	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	25
1	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	2
1 30	Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար)	17
2 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն)	33
3 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ	2
4 15	Պէյգօզ Բաշապահճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	22
8 45	Պէյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապահճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրը Բ. Բաշամահալլէ)	21
10 25	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
1	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Ռ. Հիսար Միրկեան Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	31
1 30	Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկեան Ենիքէօյ Բաշապահճէ Պէյգօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	25
2 30	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկեան Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
5 —	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկեան Իսթէնիա Ենիքէօյ Պէյգօզ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ և Գաւակներ	20
6 45	Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկեան Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ	21
8 15	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկեան Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու	28
9 45	Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկեան Իսթէնիա Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
10 30	Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկեան Իսթէնիա Ենիքէօյ Թարապիա Քիրէճպուրնու Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	17
11 10	Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ Մեզարպուրնու Ենիմահալլէ	20
11 30	Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկեան Իսթէնիա Ենիքէօյ	25

Կամուրջէն Արնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
10 30	Ուղղակի Պէպէք	22
12 30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	33
1	Ուղղակի Պէպէք	23
1 45	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	19
2 30	Ուղղակի Պէպէք	23
3 15	Ուղղակի Պէպէք	19
9 50	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար (Վոսփոր ելնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	19
10 25	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	25
11 5	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	21
11 45	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք	28 25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11 20	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյգօզ Ենիքէօյ	21
12 25	Ուղղակի Գանտիլլի	2
12 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Ենիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրէ)	28
1 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրէ)	33
2 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշապահճէ Պէյգօզ (ուրբաթ օրը Բ. Բաշամահալլէ)	25
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի	
9 25	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գաւակներ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա [illegible] Բաշապահճէ Պէյգօզ Թարապիա Մեզարպուրնու Գաւակներ	34
10 40	Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	33
11 10	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բ. Բաշամահալլէ Բաշապահճէի Պէյգօզ	23
11 40	Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ	21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3 45ին մեկնելով Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Արնաւուտքէօյ Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկեան Ենիքէօյ Թարապիա Պէյիւքտէրէ և Մեզարպուրնու պիտի հանդիպի և անտի ժամը 5.30ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

Ամեն ուրբաթ օրոյ ժամը 11.15ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մեզարպուրնու Պէյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկեան Ռ. Հիսար Արնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ և Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Ռամազանի ամիսը այս երթեւեկը տեղի չպիտի ունենայ։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
—	6 20 Պէշիկ.	11 25	7 15
45	7 15	12 — Գզլճ.	8 15
30	8 10 Պէշիկ.	12 45	9 — Պէշիկ.
—	9 —	1 15	9 30
30	9 45	1 50	10 — Պէշիկ.
—	10 — Պէշիկ.	2 20	10 25 Գզլճ.
30	10 30	2 55	10 45
3 40	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիկ.	11 25
30	11 25	4 45	11 50
5 Պէշիկ.	11 45 Գզլճ. *	5 30	12 5
45	12 5	6 — Պէշիկ.	12 5 Գզլճ. *

(* Այս շոգենաւները Հրէից տօներուն չպիտի երթեւեկեն)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
1 15	— —	11 10	— —
2 —	7 15	11 55	7 15
2 45	8 10 Պէշիկ.	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիկ.
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիկ.
3 45 Պէշիկ.	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիկ.	11 5
5 10 Պէշիկ.	11 25 Պէշիկ.	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիկ.	— —	6 15 Պէշիկ.	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 —	Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4	Հարէմէն Սալաճագ
10 45	Հարէմէն
1 45	Կամուրջէն Հարէմ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45	Կամուրջէն Հարէմ
10 30	Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԵԼԷ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՒԱՐԶ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45	Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 —	Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 —	Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15	Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15	Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
4 45	Սիրքէճիէն Գապաթաշ
10 45	Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30	Գապաթաշէն Իւսկիւտար

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՏԻՎԻՅԷ

ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

Շարգիյէ շոգենաւն, նաւապետ Բէրէյրա, պիտի մեկնի յառաջիկայ Չորեքշաբթի, Յունիս 13, ժամը 4 ին

Խտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր և Բիրէա հանդիպելով։ Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտը։ Ուղեւորութիւնը կը տեւէ 4 ու կէս օր։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սենեակ։ Սեղանատան կից մը յատկացուած է տիկնանց սրահին։ Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի։ Առաջին աստիճանի տոմսակք մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւին հանդիպած ո և է նաւահանգիստ ելնելով, օրերով ժամանակ անցնեն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն։ Առ նուազն երեք անձամբ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ % 10 զեղչ մը կը լինի։ Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ %ին 10 զեղչ մը կը լինի, ի բաց առեալ ճաշը։ Ընտանեաց համար այս զեղչն % 15 է։ Երթ ու դարձի տոմսակք մինչեւ վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչեւ Յուլիսի սկիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են։

Ծանօթ. — Խտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն ամեն ուրբաթ Սուէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Ճիտտէ, Սուաքին և Մասաուա, և տասնեւհինգ օրն անգամ մը Մասաուա, Հօտէյտա և Ադէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Զէյլա, Պէրպէրա և Ադէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին։

Ուղեւորներու և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամրջին քով, Վալիտէ Սուլթան Խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վոյվոտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտտին խան։

ՏԱՐԵՐՔ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանեալ Ֆրանսերէնէ ի Հայ
Ն. [illegible]

Ներկայ թարգմանութիւնը Պէռլինի քաղաքացի և տնտեսագէտ Պ. Օթթօ Հիւպնէրի աշխատասիրութիւնը լինելով, բազմապատիկ տպագրութեամբ հրատարակուած է, և Եւրոպայի մէջ բազմաթիւ ընթերցողներ [illegible] Նախակրթական վարժարանաց մէջ առ հասարակ կը գործածուի իբրեւ դասագիրք։ Գրքոյկս վարժարանաց տալու լաւ և յարմար դասագիրք մ՚ըլլալով դիւրագին արժէք մը որոշուեցաւ։ Իւր գին 100 փարա։

Կը ծախուի Զօհրապ Ճրլար, Գավաֆեան եղբարց գրատան մէջ։

ԱԲՐԱՀԱՄ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

—

[illegible]

[illegible]

Օսմաներէն լեզուին ուղղագրութիւնը դիւրին եղանակաւ մը սորվելու համար պատրաստուած է այս դասագիրքը. կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, ի գին 3 դահեկան։

ԳԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՅԳԻ

ՆՈՐԱՎԷՊ
Գրեց Օր. [illegible]

—

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Տամուրեան. կը գտնուի Պոլսոյ հայ գրավաճառաց քով։

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

Ցանկ.

Բովանդակութիւն — Համառօտ պատմութիւն Քաղաքական տնտեսութեան. — Ապիրջանեան Երանիկ. — Կասուի մը յիշատակք — Տողերան. — Զուհրճեան և Ցակորեան։

Պայմանք Բաժանորդագրութեան.

Մայրաքաղաքիս համար դհ. 20
Օտար երկրաց և գաւառաց համար « 26

Հասցէ Արամեան տպարան կամ Հավ[illegible] խան։

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ

ՇԷՀԱՆԷ

[illegible] ամիրէ իչուն եմվիլէ [illegible] լազըմ պէհէր [illegible] օլուպ [illegible] հազիրանը [illegible] ճումա [illegible] կիւնի [illegible] խազինէի խասսայի [illegible] իլան օլունուր։ 3—3

300 Հազիրան 2

Արտօնատէր, Ա. ՏԷՄԱՑԵԱՆ

ՏՊԱԳ[illegible]

Ղալաթիա, Փիրիքեճիլէր փողոց, Թիւ 41